B. N. L.

BEROALDUS

DE FELICITATE

BOLONHA

1499

Int. / ~~88~~ 91

Lit. Jo. C. 7

Philippi Beroaldi de feli citate opuſculum.

Da liuraria de Enxobregas

BIBLIOTHECA NACIONAL DE LISBOA

DA LIVRARIA DE S. FR.co DEXABREGAS

Pellechet 2225

Hain 2971

(1499)

ADILLVSTREM MARCHIONEM IAcobũ Badẽſem Pilippi Beroaldi Bononiẽſis Ep̃ta.

ſOleo ipſe mecũ Illuſtris Marchio cũprimis admirari iuuenes illos:q nobilitate ſplẽdentes/opibꝰ pollẽtes/ĩ gremio luxuriãtis fortunæ molliter educati lr̃as tñ nõ aſpnant̃:Nec eruditos/eruditoꝶq; ꝯſuetudinẽ faſtidiẽter illudũt:Adeo bõa mẽs bonaq; fortũa rarẽter copulãt̃:quotus eniqſq; ex globo nobilioꝶ eloquẽtiæ ſtudet: quotus qſq; aut eruditus ẽ aut erudito͂is affectator: E cõtrario cõpluſculos uideas:De opulentioribꝰ loquor:q ubi occepint adoleſcẽturire Se totos dedãt beluinis uoluptatibꝰ:qbꝰ litteratoriũ gymnaſiũ carcer ẽ:Doctrina ſuppliciũ:q ſpretores ſũt ſtudioꝶ:oſores ſtudioſoꝶ:Tu uero clariſſime Iacobe in ampliſſimis fortunaꝶ bonis poſitꝰ ĩpatorio ſtẽmate p̃fulgẽs: ĩter opes prĩcipales ĩdulgẽter enutritꝰ iuuenis ĩmo adoleſcẽs adhuc/Studia litteraꝶ ſitiẽter ãplexaris.Doctos foues.Dasq; iugiter opã:ut Nataliũ tuoꝶ ſplendor eruditõe magis magiſq; illuſtret̃.Veniſti ñ pridẽ una cũ duobꝰ clariſſimis fr̃ibꝰ ad gymnaſiũ hoc nr̃m:ut ĩgẽiũ ĩgenuis diſciplinis excoleres ordinẽq; ſcholaſticoꝶ:ĩmo ip̃m ut ueriꝰ loquar gymnaſiũ exornares:nã cũ cæteri ferme ſcholaſtici ex gymnaſio lr̃ario ornamẽta q̃rer̃ ſoleãt:tu ip̃i gymnaſio maxĩo es ornamẽto hõeſtamẽtoq;.Degis hic nitide & ma/

Laus marchionis Iacobi.

gnificēter famulicio copioſo/comitatu decētiſſimo: cultu ſplēdidiſſimo mōſtrabilis: Adeo ut nullus annos abhic plurios fuerit ī ordīe ſcholaſticoꝝ te uno magnificētior illuſtriorq;. Agis ꝑſus pricipē Maximiq; pricipis filiū: Nihil ꝑſus degenerās a claritudie nataliū. Tibi pr̄ ē illuſtriſſim9 Marchio Badēſis Chriſtophorus Auguſtiſſimi Romāoꝝ īpatoris Federici .iii. ex ſoror̄ nepos: q aī magnitudie uirtutiſq; ꝑſtātia cæteris totius germaniæ principibꝫ haud dubie ātecellit: ſine quo nihil memorabile p hoſce annos ab iclytiſſimo Maximiliano geſtū ē: cui ducat9 bellici primæ ptes cōſenſu germāoꝝ deferunt: Apd̄ quos fortiſſimi pricipiſ nomē meritiſſimo aſſecutuſ ē. Quid memorē ꝓſapiæ tuæ Badēſis uetuſtatē? In q̄ cōpluſculi reꝝ geſtaꝝ claritudie fulſerūt: ī q̄ Archiepiſcopi n̄ pauci floruerūt: quos Romāi Impatoris electores primarios legitioſq; extitiſſe nemo nō nouit. Quid referā ciuitatē Badēſem: In q̄ badēſis familia diutiſſime ē dn̄ata: Inclytā famigeratāq; cēſeri inter latiſſimæ germaniæ ciuitates? q̄ haud lōge a Rheno īter āneſ memoratiſſimo ſita duaꝝ arciū munitiōibꝫ ꝑpe īexpugnabilis cōſpicit: ubi thermæ ſūt ſalutares: ubi īſcriptio uetuſtiſſima lr̄is iā ſenio exoleſcētibꝫ īdicio ē: Antōinū romanū īpatorē illi9 urbis cōditorē extitiſſe. Illd̄ ſilēter ꝑterir̄ nec uolo nec poſſum: Te mi Iacobe trāſmontanoꝝ Nobiliſſime Nexu ſāguinis ac neceſſitudinis arctiſſimo cohere-

Lauſ marchiōis patris

Laus familiæ Badenſis.

Propiqui tas Marchiōīs cū Maximiliano.

re ſacratiſſimo Imperatori Maximiliano:q deus eſt terrenus:Cui uel notum eē tātū mō ſūmus ē honor. Hæc ſtēmata tā clara:tā ſplendida nō te iſolētē reddūnt ut multos:Sed comem affabileq; præſtant ut paucos:ſitienteq; litteraturæ iſtius politioris:Cuius nos iā pridē ſumus ꝓfeſſores.Et cū domi habeas eruditos uoluiſti tñ noſtræ: quātulacūq; eſt:eruditionis guſtum libamentaq; attingere:Voluiſti ut domus tua noua q̄ſi quædā me Ductore ac doctoř academia efficeret:In qua quotidie reſonat aliquid dignum memoratu.Ex quo effectū ē:ut te monitore diſertationē quāpiā publico a me auditorio de felicitate porratā redegerim ī libellū:quē in p̄ſentia tibi Illuſtris Marchio Iacobe nūcupatim dedico: tuoq; ſub noīe conditū depromo.libellus ē cōcinna breuitate cohibilis:eſt rerū uarietate ut opinor nō penitēdus.Vt aūt meus erga te amor ac obſeruantia fieret teſtatior uulgariorq;:Eū īpreſſoribꝰ tradidi imprimēdū:A qbꝰ in mille exēplaria trāſcriptus Nomē tuū meūq; latiſſime circūferat.Quicqd id eſt quantulūcūq; eſt:quæſo hilaro uultu & ſerena frōte ſuſcipias.munuſculū eſt chartaceū & oppido puſillum: Sed quo princeps ab homine litterato p̄tioſius accipere non poſſit.Dii faxint ut id ſit ꝑpetuum meæ erga te obſeruantiæ monumentum.Vale uir clariſſime,& me qui tibi mancipatus ſum: In numerum tuorum aſcribito. VALE.

ORATIO PHILIPPI BEROALDI BONO NIENSIS DE FELICITATE HABITA IN ENARRATIONE GEORGI/ CON VIRGILII ET COLV/ MELLAE.

AGNA RES EST VIRI ORNA
tiſſimi.& omnibus horis omnium uotis
m expetita felicitas: huc tendũt cũctorũ uo
ta mortaliũ:hæc eſt ſumma curarũ : hæc
eſt ſumma rerũ expetẽdarũ.felicitate ter
minantur noſtra deſideria.Cui felicitas adeſt : huic
nihil prorſus deeſt.Inueniunť q regna nõ optent:q
uero felicitatem repudiet nullus exiſtit: Nemo enĩ
nõ felix eſſe uult:nemo nõ felicitatem ſummũ bo/
noꝝ eẽ cõſẽtit.Q uo circa de felicitate humana tãq̃
de re rerũ omnium maxime expetibili maximeque
expetẽda hodierno die diſertare conſtitui:Et in hac
diſertatiõe Ex latiſſimo pratorũ uirore floſculos nõ
paucos hinc inde decerpere :Q uorũ odoratu olfac/
tantes recreẽť.Audiui olim eccleſiaſticos conciona
tores:nõ paruæ in eccleſia exiſtimationis ſuꝑ felici/
tate concionantes.Sed tam implicata/ tam ſpinoſa
tam incondita erant:quæ dicebantur: ut in predicã/
da felicitate infelices fuiſſe merito iudicarenť : Nos
iſta lucide dicemꝰ:& hiſtorica fide tractabimus. ptĩ
oratorio parti philoſophico more:Memorãtes exẽ/

pla ad felicitatem ptinētia:& ueterū philoſophorū ſententias non incurioſe penſitantes:Sed ne lōgio/ri quā par ſit exordio uos morer iam rē ꝓpoſitā in/grediemur.Et de felicitate uerbis opinor nō infelici bus latialiter diſputabimus :quod dū a me fit uos q̄ſo diligenter attendite:nec minus auribus q̄ animis uerba perpendite.

Dicturi de felicitate hodierna narratiōe. Primū finiamus qd ſit ipa felicitas :Cūcta.n.p finitionē a/pertiora fiunt ac magis colliqueſcūt:Eſt itaq; felici/tas:ut inqt Auguſtinus in.v.de ci.dei.oīum rerū op tādarum plenitudo:uel ut ait Boetius in tertio con/ſolationis:Beatitudo ē ſtatus oīum bonoꝝ congre/gatione pfectus:Ariſtoteles in primo ethicoꝝ decer nit felicitatem eſſe finem reꝝ expetendaꝝ : Cætera pp felicitatē expeti:felicitatē uero ꝓpter ſe ipſam. Sed de hac felicitate:quæ nā ea ſit diſſentiunt / nec uulgus ſapientesq; concordāt :Immo nec ipſi philo ſophi inter ſe conueniūt.

diffinitio felicitatis

Diſputantes.n. de finibus bonorū & maloꝝ ua/rias ſententias ꝓdiderunt:Cōſtituto autē fine bono rum conſtituta ſunt omnia : Hunc ergo curioſius diſquiramus:Quibuſdam nihil bonum niſi uolup tatem eē placet ut epicureis:quibuſdam nihil bonū niſi honeſtum:ut ſtoicis.

Finis bonoꝝ ueſtigand9.

Hieronymus ſummum bonū eſſe autumat ua/cuitatē ſiue indolētiā:quæ græcos uocabulo αγαλ/

Indolētia

γνσια nuncupatᷣ:Carneades academicus nihil bo/
nũ eſſe cenſebat niſi prima naturæ.hoc eſt ſanitatẽ
robur pulchritudinem:& alia id genus.

Dinomachus & Calipho uoluptatem cum hone
ſtate dixerunt eſſe ſummũ bonũ.

Diodorus indolentiam honeſtati copulauit.

Alii in gloria:alii in diuitiis:alii in potentia ſum
mũm bonũ ipſamq; felicitatem collocauerunt.qdã
in ocio:nõ pauci in uita ruſticana.

Academici uero ideſt platonici:& pipatetici ideſt
ariſtotelici:q phoꝝ haud dubie nobiliſſimi ſũt:tria
genera bonoꝝ eẽ tradiderũt:Ex qbꝰ felicitas pficeᷣ
retᷣ Prima animi bona ut uirtutes:Secũda cõporis
ut ualitudinẽ. & pulchritudinem. Tertia externa.
quæ fortunæ aſcribuntᷣ: ut diuitias & honores.

Tria genera bonorum.

Nũc uideamꝰ ex his qd ſit uerꝰ nobiliora fauora
bilioraq; haud q̃q̃ ſõniculoſe pẽſitãteſ trutinãteſue.

Eccleſiaſtici doctores ſũmũ bonũ eẽ dixerũt uitã
eternã:ſummũ malũ mortẽ eternã:Sed nos in pſen
tia de humana felicitate diſſeramus:quæ ut iqt Ari
ſtoteles donũ eſt deoꝝ:ad quã cuncti mortales pue
nire diſcupiũt:q̃uis diuerſo tramitte pcedãt:Et q̃uis
uariæ diſſidẽteſq; ſentẽtiæ ſint:tamen oẽs i diligẽ/
do boni fine hoc ẽ felicitate conſentiunt.

Felicitas. donũ deorum.

An uoluptas ſit ſumma felicitas.

uoluptas Ariſtippi

Ariſtippus ut hinc exordiamur conditor ſectæ cy
renaicæ uoluptatem ſtatuit eſſe ſummum bonum:

Et ita uoluptate metit̃ ĩpam felicitatem:In hãc ſen tentiã agminatim pedibꝫ eunt docti pariter & ĩdocti. Et .n. mortales eo concurrunt. ut inqt uerißime Seneca:ubi audiant laudari uoluptatẽ.nec fortaßis ĩmerito.Nã ſi teſte Ariſtotele id bonũ ẽ qđ oĩa ap petunt:oĩa autẽ appetunt uoluptatẽ:effici uidet̃ :ut uoluptas ſit id bonum.

Eudoxus quoqꝫ phũs aſtrologiæqꝫ cõſultißimus ac Platonis oppido q̃ familiaris: de quo Lucanus.

Sentẽtia Eudoxi de uoluptate.

Nec meus Eudoxi uincetur faſtibus annus:
Voluptatem ex eo ſummum bonum eſſe putabat: quia cernebat rationalia irrationaliaqꝫ uniuerſa uoluptatem affectare:Huius autẽ ratiões ꝓbabiles uidebãtur ob ĩpius hominis modeſtiã acꝓbitatẽ: Nõ enĩ ut uoluptatiſ amicus uoluptatẽ aſſerere credebatur.Sed quia res uere ita ſe haberet:Nec minus manifeſtum hoc eſſe ex cõtrario cenſebat:Et.n.cum cõtrariorum cõtraria ſint cõſequẽtia:Si dolor eſt inqt p ſe oĩbꝫ fugiendus,tãq̃ ſummum malũ:Ita uoluptas oĩbus erit expetenda tãq̃ ſummum bonum.

Cõtrariorũ ꝯtraria ꝯſequẽtia

Epicurus uoluptarius.

Hæ oĩa manarunt ex ſchola Epicuri philoſophi uoluptarii:qui in uoluptate ſummum bonum felicitatẽqꝫ cõſtituebat:Habet hæc ſecta ſectatores pene infinitos:quoꝝ ut inqt Apoſtolus Deus uenter eſt:& quæ ſub uentre ſunt

Vẽter deus uoluptarioꝝ.

Dictum Philoxẽi

Hinc Philoxenus ſummũ bonum collocans ĩ uoluptate guſtatus. γερανου λαριγγα ευχετο εχειν.

ideſt optabat ſibi dari gruis collum ut uidelicet diutius illa uoluptate bibendi edendiq; frueret.
Hinc Sardanapalus Aſſyriorum rex gulæ & uētri deditiſſimus: natuſq; helluationi: ſcripſit ī epitaphio: ſe illa tantū haberē quæ ediſſet: et quæ p libidinē expletā pcepiſſet. Verba eius hæc ſunt inſcripta monumēto. Ede. bibe. lude. & cum te mortalem noris preſentibus exple.

Epitaphium Sardanapali

Delitiis animū. poſt mortem nulla uoluptas.
Nāq; ego ſum puluiſ: q nuper tanta tenebam.
Hæc habeo quæ edi quæq; exaturata libido
Hauſit: at illa manent multa & pclara relicta.
Hoc ſapiens uitæ mortalibꝰ ē documentum.

Hic Xerſes ille maximus pſarum rex repertori nouæ uoluptatis cōſtituit præmium. Xerxes.

Claudius Tiberius nero tertius Cæſarū nouum inſtituit officiū: quod a uoluptatibus dicebat: q ppter nimiam uini auiditatem p tiberio/biberius. pro claudio caldius. p nerone mero uocitabat: qui noctem cōtinuumq; biduum epulando bibendoq; cōſumpſit.

Officiū a uoluptatibus. Biberius mero.

Quid memorē ingluuiem uitellianā: Heliogabali & Galeni impatorum multorūq; aliorū aſotiam & luxū: q oēs mancipati fuerunt abdomini. utpote helluones & gulones maximi: q̄les græco uocabulo Aſoti nūcupant: de quibus. M. Tullius libro ſecūdo de finibus: nolim mihi fingere aſotos: qui in mē

Aſoti qui

ſam uomant. Idem ait aſotos eſſe de patella.

Quid multa? inuẽtæ ſunt ciuitates & populi uni/
uerſi: qui uoluptatem hanc ueluti ſummũ bonum
amplexarentur: quales fuere Mileſii. Sibaritæ. &
Tarentini.

Nemo a/pud Mileſios frugi

Olim Mileſii luxu diffluentes eiecerunt e ciuitate
Hermodorum uirum clariſſimum: quia frugalita/
tis & modeſtiæ erat amator. Dixerunt enim nemo
apud nos frugi ſit: nemo unus excellat: Apud græ/
cos & maxime apud Ariſtophanem in pluto uulga/
tum eſt prouerbium de mileſiis. ποτε ησαν αλκι/
μοι μιλησιοι. olim fortes fuere mileſii: tanq̃ luxu/
ria & nequitia omne robur uirilitatis ꝑdidiſſent.

Sibaritis frugalitaſ odioſa.

Sibaritæ uero ĩ Italia: qbꝯ ut indicat Quĩtilianus
ĩ tertio. odio erat frugalitas: adeo delitiis & luxuria
ĩtẽpantes diffluebãt: uoluptatẽ ueluti deã amplexã/
tes: ut ĩtra dies ſeptuagĩta a Crotoniatis deleti ſint.

Sibariticus miſſus. Tarẽtũ molle ſignificat

Refert Helius lãpridius Sibaritas eo anno quo ꝑi/
erũt reppiſſe obſoniũ ganeatũ ex oleo & garo: quẽ
Sibariticũ miſſum appellant: quo cũ primis delec/
tatus eſt Heliogabalus.

Tarentini: ut nomen ipſum indicat: molles delica
tiq; ſupra cunctos mortales fuerũt: Nãq; tarentũ ſa
binorum lingua molle ſignificat: ut docet Macro/
bius in tertio ſaturnalium. unde Tarẽtinos dici pu
tat. M. Varro: quã ĩ ſententiã ire uideri poteſt Ora
tius cum ait: Et molle tarẽtum.

Nō me preterit Etymon nominis tarētinorū aliud deduci apud ſcriptores idoneos: Apud tarētinos autem delitiæ & uoluptates illicibiles in tantum īualuerūt ꝑpter fortunas nimiū ſecūdas: ut plures ludos feſtaſque celebritateſ: q̄ reliquos āni dies agerēt ut auctor eſt Strabo. Præterea ſicuti tradit Plutarchuſ Balneis. cōuiuiis. Gymnaſiis tarentini īdulgebant: Potū & laſciuias & id genus genialia īmodice ꝓcolentes: ex quo fluxit illud ſatyrici poetæ.

Atq; coronatū & petulās madidūq; tarentū.

Poſſem infinita prope congerere de uita uoluptaria hominibuſq; uoluptariis: qui hoc fine uoluptatem metiunt̄: ſed occurrendum eſt aurium ſatietati. uerum quod citra faſtidium ſit: Solent philoſophi: qui uoluptatem per ſe ipſam tāquā ſummum bonum putant appetādā: uerbis pīgere tabulā quādā: In qua uoluptas in ſella regali: quaſi quædam regina cōſideat: eiq; uirtutes ueluti famulæ ſubiiciantur obſeruantes eius nutum: ut faciāt quicquid illa imperauerit.

uoluptas ī ſolio ut regina

Illud quoq; adde quod uoluptates multæ ſunt & multifariæ: aliæ honeſtæ: aliæ turpes. Alia eſt uoluptas equi: alia canis: alia aſini: alia hominis. unde illḋ heracliti ονουσ συρματα αμελεσθαι μαλλον η χρυσον: ηΔιον γαρ χρυσου τροφη ονοισ idest aſinos magis ſtramina optare q̄ aurū. Dulcius eſt enī alimentum aſinis q̄ aurum.

Multiiuge uoluptates.

Dictum Heracliti

Aliud in hoīe bonū q̄ ī pecore.

Voluptatem nō eſſe ſummū bonū.

Sed ꝑfecto nō uidet̄ eē cōueniēs atq; decoū: ut ſūmum in homine bonū idem ſit quod eſt ī pecore et in brutis animātibꝫ. Ad maiora. n. genuit nos natura: ut inquit orator arpinas: & ut auctor eſt Seneca in queſtionibuſ. Ob aliud profecto nati ſumus q̄ ut cibū potūq; ꝑcolemꝰ: Ariſtoteles ī. vii. Ethicoꝝ hic probat uoluptatē nō eē ſummū bonū: quoniā īqt uoluptates īpediūt prudētiā: & quāto maiores ſunt tanto magis obnubilant: quod in aphrodiſiis ideſt in rebus uenereis patet: Nemo enim dū ueneri operatur perſpicere mente quicq̄ pōt. Plato quoq; deuſ ille philoſophoꝝ ex hoc oſtēdit uoluptatē nō eē ſūmum bonoꝝ: quoniā addito īquit alio bono fit expetibilior: quā ſi ſola ſit: Sūmū aūt bonū nullo additamēto cumulari pōt: id enim eſt ſummū cui nihil adiici pōt: quod abſolutū & ex omni parte conſumatum eſt.

Plato deus phoꝝ.

Præterea ſummum bonum nunquam in malum uerti uidet̄ poſſe: atq ſæpe ex uoluptate mala ꝑueniunt. & merores ſubſequuntur: ut enim græco uocabulo teſtatū eſt. ηδονη αδελφη εστιν η λυπη. hoc ē uoluptati ſoror eſt triſticies: ex quo exiit illud plautinū ī amphitriōe. Ita dis placitū: uoluptati ut meror comes ſubſequatur.

Voluptati ſoror triſtitudo

Quædā ſunt uoluptateſ: q̄s ob turpitudinē occultamus: qđ aūt ſummū bonū ē id occultari nō debet:

& ſi ſolerter penſitauerimus:nō pōt uoluptas uētris & coitus eē ſūma felicitas:cū ſæpe cauſa ſit egritudinū:morbi.n.ut inquit diuus Hioronymus aduerſus Iouinianum ſaturitate nimia cōcitanť: & multi quod turpiter ingeſſerūt turpius egerūt. Hippocrates quoq; maximus medicorū docet craſſa & obeſa corpora ī paralyſim & peſſima morboꝝ genera erūpere:niſi cita miſſione ſanguinis minuanť:unde & athletæ quorū uita & ars ſagina ē:ut inquit Galen9 doctiſſimus Hippocratis interpres diu uiuere non poſſunt.nec diutina ꝑfrui ualitudine:quoꝝ mentes adipibꝫ inuolutæ nihil ſublime nihil tenue poſſunt cogitare:Nā ut ait Hieronymus:pinguis uenter nō gignit ſenſum tenuem.

Mōbi ex ſaturitate

Hippocrates maxim⁹ medicoꝝ.

Galenus

pīguis uēter non gignit ſenſū tenuē.

Anneus Seneca ſeueriſſimus uitioꝝ caſtigator ꝑorans in uoluptatē gulonū ſic ſcripſit ꝓpe diuinit⁹. Inde inquit pallor ē & neruoꝝ uino madentiū tremor. & miſerabilior ex cruditatibꝫ q̄ fame macies. Inde incerti labētium pedes:& ſemꝑ q̄lis in ipſa ebrietate titubatio:inde ītra cutē humor admiſſus:diſtentusq; uenter:dū male aſſueſcit plus capere q̄ poterat. Inde ſuffuſio luridæ bilis & decolor uultus.tabeſq; in ſe putreſcentiū.& retorti digiti articulis ob rigeſcentibꝫ:neruoꝝ ſine ſenſu iacentium torpor: aut palpitatio corporum ſine intermiſſione uibrantium.quid capitis uertigines dicā? quid oculorū auriūq; tormenta & cerebri eſtuātis uerminatiōes? &

Seneca ī degulatores.

Mala ex īgluuie.

omnia per quæ exoneramur internis ulceribus af/
Vermina fecta: Innumerabilia præterea febrium genera. alia
tiões cere rum impetu ſubeuntium. aliarum tenui peſte repẽ/
bri. tium. aliarum cum horrore & multa mẽbroꝶ quaſ/
ſatione uenientium: Quid alios referã ĩnumerabi/
les morbos ſupplicia luxuriæ? hæc doctiſſimi & ꝓ/
inde ſanctiſſimi uiri uerba: quem nõ ex helluonib9
iſtis rubore ſuffundant: quem non reuocent a uolu/
ptate peſtifera: quæ tot maloꝶ mater ẽ atq; fomẽtũ.

Critolauſ Critolaus peripateticus malũ eſſe uoluptatem ait
& multa alia mala parere ex ſeſe/uidelicet: iniurias.
deſidias obliuiones ignauias.

Antiſthe nes. Antiſthenes ſocraticus phũs dixit uoluptatẽ eẽ ſũ/
mum malũ. Eius nãq; hoc uerbũ eſt.
μανειην μαλλον η ησθειην id eſt inſanirem po/
tius q̃ oblectarer. In morſum uoluptuoſorum di/
Oratius. xit Oratius.

Sperne uoluptates nocet empta dolore uoluptas.

Silius. apud Silium in. xv. punicoꝶ. Virtus uoluptatẽ ĩceſ/
ſit Conuitio hoc obiurgatorio & graui.

Quippe nec ira deũ tantũ nec tela nec hoſtes:
Quãtũ ſola noces animis illapſa uoluptas.
Ebrietas tibi fida comes: tibis luxus: & atris
Circum te ſemp uolitans infamia pennis.

Ariſtote/ les. Ariſtoteles in tertio ethicoꝶ uoluptates guſtus &
tactus ait eſſe belluinas.

hippocra tes Hippocrates ꝓdidit την συνουσιαν ειναι μικραν

επιληψιαν ideſt coitum eſſe leuem morbum co/mitialem.

Coitus le/uis epile/pſia.

Democritus uenerem dãnauit:in qua homo exiliret ex homine.

Græci eos q duabus his pecuinis uoluptatibus ſe/ſe totos dediderunt appellant uocabulis ꝓbroſis. ακολαστουσ και ακρατεισ. latine intemperãtes & incontinentes dicere poſſumus.

Socrates fons philoſophoꝝ dicebat multos homines ꝓpterea uelle uiuere :ut ederent & biberẽt ſe bi/bere atqꝫ eſſe ut uiueret.

Scitum Socratis.

In Decretis canonicis.D.ultima de conſecratione legimus quoſdam morbo articulari & podagræ hu/moribus laborantes proſcriptione bonorũ ad ſim/plicem menſam & pauperes cibos redactos con/ualuiſſe.Habundantia.n.epularum ut inquit ueriſſime Ioãnes Chryſoſtomus morbum facit & mole/ſtias ingerit:& egritudines generat.Et putreſcere facit corpus humanum.

Io.Chry/ſoſtomus

An gloria ſit ſummum felicitatis.

Quanto honeſtior uideri debet ſententia illoꝝ: q ſummum bonum felicitatemque in honore & glo/rĩa collocauerunt. Videtur ferme hæc fuiſſe ſum/ma boni in ſummis Imperatoribus Romanorum. Græcorum . Barbarorum:qui uoluptates omnes cõtẽpſerunt:qui dies noctesqꝫ in laboribus militaribꝰ exanclauerunt :qui uigilarunt : ſudarunt: alſerunt

ob hoc ſolum:ũt glorioſi uiuerent:glorioſiores morerentur:de quibus illud eſt poetæ ſatyrici.

Iuuenalis Ad hæc ſe romãus:graiuſq; & barbarus ĩdupator.
Erexit:cauſas diſcriminis atq; laboris,Inde habuit:
Saluſtius tãto maior famæ ſitis ẽ q̃ uirtutis.

In Romanoꝝ laudem dixit Saluſtius:Laudis auidi pecuniæ liberales erant: gloriam ingentem:diuitias honeſtas uolebant.

Auguſtinus. Hãc gloriã ut inquit eleganter diuus Auguſtinus ardẽtiſſime dilexerũt:ꝓpter hãc uiuere uoluerũt:ꝓpter hanc & mori non dubitauerunt.Cæteras cupiditates huius unius cupiditate preſſerunt.

Hæc gloria ueluti finis felicitatis Fabios.Marcellos.Africanos: Cæſares incitauit inflãmauit : extimulauit ad res magnas forti animo capeſſendas:de

Flaccus. hac cecinit Valerius Flaccus.

Tu ſola animos mentẽq; peruris gloria.

Silius Hãc Silius Italicus facem honeſtæ mẽtis appellat cum ait.

Oratius. Abripuit traxitq; uirũ fax mentis honeſte gloria.
De hac oratius :ſic meminit in ſermonibus.

Sed fulgente trahit conſtrictos gloria curru
Non minus ignotos generoſis.

milciadis trophea calcar themiſtoclis De themiſtocle atheniẽſi ſcribũt hiſtorici:qđ noctu ambulabat ĩ publico:qđ ſomnũ oculis capere nõ poſſet:q̃rẽtibusq; huiuſce uigiliæ cãm reſpõdebat: milciadis tropheis & gloria ſe ex ſõno ſuſcitari.

Demoſthenes oratorum apud græcos clariſſim⁹ ualde letatus ē gloriolæ ſuſurro: quādo anus attica aquam ferens ita alteri inſuſurrauit: Hic eſt ille Demoſthenes. Græce dulcius effert ουτοσ εστι Δημοσθενησ. Nec īmerito. mortales enim ad laudē & gloriā geniti ſunt. Et ut inqt ueriſſime Silius.

Hic ē demoſthenes.

Ad laudes genitum capiat ſi munera diuum:
Felix ad laudes hominū genus.

M. Tullius ait principes gloria eſſe alendos, tāq̄ id ſit pabulū ſuauiſſimum: & ut idem alio loco inquit trahimur omnes laudis ſtudio: Et optimus quiſq; maxime gloria ducitᷣ. Nullam profecto uirtus aliā mercedem laborum periculoꝝq; deſiderat p̄ter hāc laudis & gloriæ.

Trahimur oēs gloria.

Alexandri: qui ex rebus geſtis nomen magni ſibi inuenit: pectus inſatiabile laudis fuit: q plusquam par ſit ſititor gloriæ Anaxagora referēte innumerabiles eſſe mundos ex auctoritate democriti preceptoris. Heu me miſerum inquit: qui ne uno quidem mundo ſum potitus. hinc exiit illud.

Sititor gloriæ Alex.

Vnus pelleo iuueni non ſufficit orbis.

Hinc controuerſia illa eſt apud Senecam famigerata. Alexander orbi terrarum magnus eſt. orbis Alexādro anguſtus eſt: Idem cum ī ſigeo ad Achillis tumulum aſtitiſſet O fortunate īquit adoleſcēſ: Qui tuæ uirtutis preconem Homerum inueneras quod apud Siliū uerſib⁹ modulatis ſic expreſſū ē.

Orbis alexādro anguſtus ē.

Felix eacida: Cui tali contigit ore
Gentibus oſtēdi. Creuit tua carmine uirtus.

Cæſar cū apud Herculis templū in Hiſpania res geſtas ab Alexādro ut inqt Plutarchus cōtemplaretur in pictura: īgemuit illachrymauitq;: ueluti ignauiā ſuā perteſus: quod nihil tū memorabile a ſe actū eſſet in ea etate: qua iā Alexander orbem terrarū ſubegiſſet.

Lachrymæ Cæſaris.

Hānibal

Hānibal penoꝝ ille īclytiſſimus Impator: apđ Siliū alloquēs milites ī pugna cannēſi mercedē laborū ſuoꝝ ſolā gloriā eē uult. Sic enim inquit.

Mihi magna ſatis ſat uera ſuperq;
Bellandi merces ſit gloria. cætera uobis
Vincantur.

Bellandi merces gloria

Quid multa? nō ſolū magni ī re militari duces: et egregii in adminiſtratione reipu. Ciues gloriā īhiāt Et amplexant̄: ſed ēt ſcriptores ferme oēs hāc gloriā ueluti ꝑmiū uberrimū ſuarū lucubrationū ſpectare uident̄: illi quoq; philoſophi q libros ſcripſerīt de gloria cōtēnēda ſua nomina in titulo īſcripſerūt Et in liminari pagina lectitari uoluerunt. quid nonne & opifices īpi gloria ducti nobilitari uolūt? Nāq; Phidias ille inter ſtatuarios artifex nunquā ſatis pro meritis laudatus: cū feciſſet ſimulachrū mineruæ īcomparabile: nec ei liceret inſcribere ut moris ē nomen ſuum: īcluſit ī clipeo ſuā ipſius effigiē: qua cōuulſa tota opis colligatio & ſtructura ſoluebat̄.

Vafricia Phidiæ.

Sauros quoq; & Batrachus ſua impenſa conſtru-
xiſſe produnt tépla octauiæ porticibꝫ íclusa/íſcrip-
tioné ſperátes:qua negata hoc tamen alio mó uſur-
parunt. In colũnarũ enim epiſtiliis inſculpſerunt ra
nam atq; lacertam:tãquã nominum eorũ argumen
ta. Sauros enim græce lacerta & batrachos rana ſi-
gnificatur.

Libet & mihi ut de me nó nihil tranſeunter attin-
gã uſurpare illud Oratianum.

Gaudeo:quod ſpectant oculi me mille loquenté.

Hoc unum etiam adiiciam quod tãta gloriæ cupi-
ditas é íſita mentibꝫ mortaliũ:ut qdam ſceleribus í-
noteſcere uoluerint:quia uirtutibus nequibant. in-
ter quos haud dubie numerat Heroſtratus:de quo Exéplũ
Gellius. Valerius. Solinus in polyhiſtore/& cæteri heroſtrati
oés nó pauca perſcribunt. Hinc ení Dianæ ephe-
ſiæ téplũ incédit:quod opus pulchritudine & ma-
gnificentia íter ſeptem ſpectacula mũdi meruit an-
numerari:ut uidelicet cóſumpto oper pulcherrimo
nomen ſuum per totũ orbé diffunderet.

Epheſii publico decreto ſanxerũt ut hic eſſet illau-
datus ínominatuſq;:ſed fruſtra.i hodiernũ.n. noía-
tur.in hodiernũ eſt famigeratus:qd ſolũ cupiebat. famæ ma
Et qd Liui9 dixit de Mãlio Capitolio q famæ ma gnæ ma-
gnæ malebat eſſe q̃ bonæ: hoc idem de Heroſtra- gis q̃ bo-
to dicendum: qui hoc ſolum curauit etiã nephãda næ.
patrando/ne uita ſui obliuiſceret.

Gloriam non uideri finem felicitatis.

Verꝝ hæc gloria nõ uidet̃ ẽẽ finis ille felicitatis:
quẽ querimus:cũ ſit res caduca:& ĩtra breue ſeculũ
flacceſcat:cũ aliunde pendeat:qđ de ſummo bono
credi nephas eſt:magis enim in laudãtibus q̃ in lau
Gloria. quid
dato cõſiſtit gloria:quæ nihil aliud ẽ:q̃ opinatio de
aliẽa uirtute bene ſẽtiẽtiũ. huc adde qđ philoſophi
& cũprimis diuus Auguſtinus amorẽ laudis & glo
riæ feruẽtiſſimũ uitiũ ẽẽ dixert̃. hic illud Oratianũ.
Perſeus.
Laudis amore tumes. Hinc illa p̃ſiana mordacitas
Egregiũ cum me uicinia dicat nõ credam:& illud.
Sed recti finemq; extremumq; eſſe recuſo
Euge tuum & belle.
Exclamat tragicus poeta O doxa doxa. O gloria
Gloria inflatio aurium.
gloria:quid aliud es q̃ aurium inflatio magna.
Democritus.
Democritus abderites philoſophus lætatus ẽ:ꝙ
athenis multos annos uixerit ignotus illi urbi: ue-
ni inquit athenas & nemo me nouit.
Nemo me nouit
Anneus Seneca decẽter ait: q uixit notus oĩbus
ignotus morit̃ ſibi. Et ab Oratio luculẽter dictũ ẽ.
Nec uixit male:q natus morienſq; fefellit.

An in potentia ſit collocata felicitas.

Quidam ſummũ bonum in ſumma potentia
conſtituũt: hi uel regnare ipſi uolunt/uel adherere
regnãtibus iudicant eſſe feliciſſimũ pulcherimũq;.
Et profecto regnum res eſt ut ait Liuius inter deos

homineſq; pulcherrima. Reges ſunt dii terreni: qđ etiã hiſtorico exẽplo cõprobať. Nãq; Anatharicus gothorꝝ rex conſtãtinopolim ad Theodoſium ĩpe/ratorem poſt ictũ fedus ĩuiſendi cauſa uenit: a quo comiter & hoſpitaliter acceptus eſt: et cũ urbẽ ĩtroiiſſet: cũq; edificia ciuitatis pulcherrimæ atq; frequentiã populi cõtẽplareť: cũq; deĩceps ĩpatoris regiã ingreſſus obſequia officiaq; diuerſa cõſpiceret, ſine dubio inquit Deus terrenus eſt imperator.

Reges dii terreni.

Dictum Anatarici

In libro Eſdre ſcriptum legimus. ſi dixerit Rex exterminate Exterminãt. plãtate plãtãt: cuncta obediunt regiæ maieſtati: Dicere ſolebat Iulius Cæſar: Si uiolandum eſt ius: regni cã uiolãdũ eſt: Idem cũ in alpibus oppidulum oppido puſillum p̄teriret: a/micis quærentibꝰ an ẽt illic ſeditiones aliquæ de prĩcipatu forẽt: μαλλομ αμ εφη εβουλομημ πρωτοσ ενταυθα ειναι η δευτεροσ εν ρωμη. mallem ĩqt hic eẽ primus: q̃ Romæ ſecundus. Hinc illud Papinii ſtatii. Sed ſummo dulcius unum ſtare loco.

Malo hic eẽ prim9 q̃ Romæ ſecundus

Polynices quoq; apud Senecam ait: pro regno uelim, patriã. penates. coniugem flãmis dare.

Potentiam non eſſe ſummum bonum.

Cæterum multa ſunt: quæ documento ſunt ſoli/dam felicitatem non eſſe in potentatu & regno collocatam: & illud in primis: quod ſcribit Dion pru/ſenſis. Regnum eſſe rem arduam laborioſam ple/nã curarum: plenam negociorum: quæ incõmoda

Regnũ res onero ſa.

principes ipſos ſæpe pturbant.
Præterea uerſus eſt antiquus prouerbii uice inuulgatus uſurpatuſq́ .
Neceſſe eſt multos timeat: quem multi timent.

Recepto autem ſemel hoc metu non poteſt eſſe firma ac inconcuſſa felicitas: Semper autem ut inquiunt philoſophi aliquis terror impẽdet: ex quo colligit beatitudinẽ hãc quã querimus: in regno repiri nõ poſſe: utpote refertiſſimo terrorum atq́ formidinum: A Seneca nõ minus uere q̃ uenuſte ſcriptũ ẽ.

Terror ĩpẽdet.

Simul iſta poſuit Conditor mundi deus. odiũ atque regnum.

His aſtipulatur ſcitũ illud regis illi⁹: quẽ ferũt traditũ ſibi diadema. prius q̃ capiti id impõeret retẽtũ diu cõſideraſſe ac dixiſſe. O nobilẽ magis q̃ felicẽ pãnũ: quẽ ſi qs penitus cognoſcat: q̃multis ſollicitudinibꝰ. & piculis. & miſeriis refertus ſit: ne humi q̃dem iacentem tollere uellet.

Nobilẽ magis q̃ felicẽ pãnum.

Notiſſimum memoratiſſimũq́ ẽ exẽplũ Damoclis atq́ Dionyſii: Nã cũ Damocles cõmemoraret ĩ ſermone copias. & opes. ac maieſtatẽ Dionyſii ſyracuſani: Negaretq́ unq̃ beatiorẽ extitiſſe: uis ne ĩqt Dionyſius o Damocle quoniã te hæc mea uita delectat ipſe eãdẽ deguſtare: & fortunã experiri meam? cũ ſe ille cupe dixiſſet. collocari iuſſit hominẽ in aureo lecto. ſtrato pulcherrimo. textili ſtragulo. abacos complurimos ſtrauit argenteis aureiſq́ celatis

exẽplum damoclis & Dionyſii.

uaſis.tũ ad mẽſam eximia forma pueros iuſſit cõſi-
ſtere:eoſq; ad nutum illius intuẽtis diligenter mini
ſtrare .Incẽdebant odores.menſæ conquiſitiſſimis
epulis extruebantur.aderant unguenta coronæ .de
litiaꝝ omne genus.Fortunatus ſibi Damocles uide
batur in hoc tam beato apparatu gladium fulgentẽ
e lacunari ſeta equina appenſum demitti iuſſit ut i-
penderet illius beati ceruicibus:Cũq; ille Dionyſia
cas copias imminentis mortis piculo aſpnaretur: iãq;
beatus amplus eẽ nollet:Talis eſt inquit Dionyſi9
uita quam beatam putabas:ſic ſemper nobis mor-
tem iminẽtem uidemus.Exiſtimate ergo quo mo-
do felix ille eſſe poterit:qui ſemp timere compelli-
tur:cuiq; Tãtali ſaxum ut dicit ſemp impẽdet.

Gladius e lacunari demiſus.

Tãtali ſaxum.

Impium res eſt inuidioſiſſima:ut iquit Vopiſcus:
meritoq; ait Sidonius Apolliaris Nõ aſſentior his:
qui ſummam beatitudinem exiſtimant ſummã po
teſtatem:Nã ſicut hominibus reges : ita regibus de
ſideria dominandi dominantur:hinc inuenti com-
plures:qui uitã priuatã ocioſamq; regno antepone-
rent.

Seneca.

Me mea tellus lare ſecreto tutoq; tegat.

Catullus.

O quid ſolutis eſt beatius curis.

Oratius.

Nec ocia diuitiis arabum liberrima muto .

Aristoteles in ethicis inquit Videtur felicitas eſſe

in ocio: Negociamũr ut ociemur.

Felicitas i ocio.

Nõ ab re fuerit hoc potiſſimũ loco exemplũ de Pyrrho Et Cynea pulcherrimum recenſere: Cyneas. n. facundia memoriaq; p̄pollens: pyrrhum ad Italiã p̱penſum cernẽs: Sic illum aliquando ocioſum affatus eſt. Egregii bello o pyrrhe romani eẽ dicuntur: quod ſi eos ſuperare dii dederint qd tunc agemus? ad hæc Pyrrhus Nulla inquit nobis neque barbara neq; græca ciuitas reſiſtere poterit romanis ſupatis ſed ſtatim totius Italiæ imperio potiemur: parũp cõmoratus Cyneas, cum Italiã ait ceperimus quid tũc agemus? Et pyrrhus proxima inquit eſt iſula ſicilia opima & opulenta: quæ captu facilis erit. Recte inquis dicit Cyneas: ſed an finis militiæ nobis erit cepiſſe ſiciliã? Deus modo infit uictoriã p̄ſtet: Nã his ueluti preludiis utemur ad res maximas conficiendas. quis enim africa abſtineat & carthagine: qua ſubacta nullus nobis reſiſtet orbis. Ita ẽ inquit Cyneas Sed uictis oĩbus & ſubactis quid faciemus tãdem? & Pyrrhus ſubridens ociabimur inqt: & quotidiana feſtiuitate lætitiaq; perfruemur: tunc Cyneas: quid uetat o rex inquit quominus nunc iſta lætitia & feſtiuitate & ocio perfruamur. Suppetit quippe nobis ſine labore facultas iſtarum rerum omnium: ad quas per ſanguinem & pericula & erumnas peruenturi ſumus: Veriſſima erãt quæ dicebant a Cynea: ſed pyrrhũ nequaquã ab icepto retraxerũt:

Exẽplũ cyneæ & pyrrhi.

Ociabimur.

iã iã regno italico ĩhiãtẽ & ſpes ĩmodicas anhelãtẽ.

Nõ pauci extiterũt: qui ocium & uitæ ruſticæ ſimplicitatem fortunatã eẽ cenſuerunt: In eaq; ueram felicitatẽ collocauerunt; haud dubie uitam ruſticã urbanæ anteponentes. hic ait Maro. O fortunatos nimiũ ſua ſi bona norit agricolas. Et Oratius Rure uiuẽtẽ beatũ eſſe autumat: q alio quoq; loco ſic cecinit.

laus uitæ ruſticæ.

Beatus ille qui procul negociis
Vt priſca gens mortalium:
Paterna rura bobus exercet ſuis
Solutus omni fenore.

Delphicum oraculũ Aglaũ dixit eẽ feliciſſimũ: q in anguſtiſſimo archadiæ angulo paruũ ſed annuis uictibus large ſufficiens ꝑdiũ colebat: nũq̃ ex eo egreſſus & ita minima cupidine minimũ in uita mali exptus. & profecto ut ait idẽ Oratius.

Agla⁹ nũ q̃ egreſſuſ agellũ.

Viuere naturæ ſi conuenienter oportet.
Vidiſti ne locum potiorẽ rure beato?

Natura. n. ut inqt. M. Varro dedit agros: ars humana edificauit urbes.

Ruſticatio autem ab exiguis ꝑfecta primordiis ad ſummũ columen peruenit: Hinc apud antiquos græcos illuſtriſſimus quiſq; paſtor erat: ex quo alios græco uocabulo: polyarnas: alios polymelas: alios polybutas uocitarunt: a multitudine uidelicet agnorum: ouiũ: ac bouum.

Polyarnes polymeles. polybutæ

Romani cũ uirũ bonũ laudabãt eũ bonũ agricolã bonũq; colonũ appellitabãt.ampliſſime enim lau/ dari exiſtimabat̃:qui ita laudabat̃.

In tanto deniq; honore apud priſcos fuit agricola/ tio ut imperatores romanos nõ puduerit manibꝫ tri umphalibus agros colere:ſemina tractare; arbuſta diſponere.Præterea nobiliſſimaꝝ familiaꝝ nõ aliũ de cognométa ſunt:quã a rebus ruſticanis:Nã Fa/

Triũhpa les arato/ res. bii.Létuli.Cicerones.A leguminibus: quæ quiſq; optime ſerebat cognominati ſunt.Piſones a piſen/ do dicti.Multa quoq; nomina habemus ueterum romanoꝝ:ptim a maiore ptim a minore pecore de/ ducta:Hic enim iunios bubulcos: ſtatilios tauros: Pomponios uitulos cognominarũt:Hic portii Ca/ tones:& Annii capræ nominitant̃:Quin etiã italiã

Italia a ui uitulis. nuncupationẽ traxiſſe a uitulis:quos græci antiqui italos uocabãt nemo nõ nouit:Hinc locupletes ap/

Pecunia a pecore. pellati loci hoc eſt agri pleni:& ipſa pecunia: ipſũq; peculiũ a pecore nomen ſortiunt̃:Infinita prope di/ ci poſſent de uitæ ruſticæ bonis ac felicitate: ſed me ipſum cohibeo:cum in libro orationũ noſtrarũ ex/

Dioclicianus depoſuit iperi/um. tet oratio continens laudationẽ ruſticationis uberri mam.Illud diſſimulanter preterire nõ poſſum: qđ Dioclicianus imperator imperio depoſito contulit ſe ĩ ociũ rei ruſticæ quietiſſimum: illicq; beatiſſime

ſcriptoreſ rei ruſtice cõſenuit:& Attalus rex omiſſa regni adminiſtratõe hortos fodere cepit & uillicari. De agricultura non

minus honorata q̃ frugifera Reges duceſqꝫ ampliſ/
ſimi ſcriptitauerunt.

Siquidē Hiero. Athalus. & Archelaus reges: Xe/
nophon & Mago duces uolumina de re ruſtica cō/
diderunt: Præterea īnumeri tā græci q̄ latini condi/
tores negociū iſtud ſtilo illuſtrauerūt. Sed eoꝝ qui
extant Marcus portius Cato oīum bonaꝝ artiū ma — Portius
giſter optimus ac ſine emulo agricola librū cōpoſu/ — Cato.
it ꝓcepta colēdi agrū cōtinētē: poſt Catonē Teren/
tius Varro: qui a Terentiano uir doctiſſimus unde — Terētius
cūqꝫ dictus eſt: ānum iā uitæ octogeſimū primum — Varro.
agens rem ruſticā expoliuit. Plinius noſter: quo nil — Plinius.
doctius. Cōpoſita breuitate uenuſtauit: Palladius — Palladiꝰ
decentiſſimo ordine diſtinxit. Columella autē tāq̄ — Columel
ruſticationis parens totū diſciplinæ ruſticæ corpus — la.
luculentis uoluminibus cōplexus eſt: Virgilius ue/ — Virgiliuſ
ro carmine Geórgico rē ruſticā potentē fecit: reddi/
ditqꝫ illuſtriorem. Et nos hoc āno duos hos inclytiſ
ſimos rerū ruſticaꝝ ſcriptores publico auditorio ꝓfi
tebimur: id maxime curantes ut non minus frugi/
fera ſit: q̄ uoluptifica noſtra profeſſio: Sed iam reli/
qua propoſiti peragamus.

An diuitiæ ſint finis honorum.

Quidam imo pene oēs autumāt ſummum bonū — An diues
eē diuitias. & ſolum diuitem eē beatum. ſimul cōci/ — beatus.
nentes illud oratianum.

O cĩues ciues quęrenda pecunia primum.
Virtus poſt nũmos. Nec min9 illđ ex ſermõibꝫ.
Omnis enim res.uirtus.fama.decus diuina huma/
naqꝫ pulchris.
Diuitiis parent:quas qui conſtruxerit ille
Petroni9 arbiter. Clarus erit:fortis.iuſtus.ſapiens.etiam rex.& quic/
quid uolet. Oratianæ ſententiæ a ſtipulatur Pe/
tronius arbiter cum ait.
Q uisqs habet nũmos ſecura nauiget aura:
Fortunáqꝫ ſuo tẽpet arbitrio. Et mox paulo
Multa loquor quid uis nũmis preſentibꝫ opta.
Eueniet:clauſum poſſidet arca iouem.
Hinc iuriſconſultus ti:de uerborum ſignificatione
Bona ꝙ beent. refert bona dici diuitias ab eo ꝙ beent:ideſt beatos
efficiant.ait.M.Tullius diuitias eſſe effectrices reꝝ
magnarũ & cũ primis uoluptatũ:pecuniæ nerui ſũt
bellorũ:aurũ pſuaſio eſt regũ.Huic metallo ut inqt
Pecuniæ nerui reꝝ dictũ uer ris. ueriſſime Apuleius Difficultateſ oẽs ſunt peruiæ:et
auro adamantinæ fores perfringunť.Dictitare ſo/
lebat Verres nihil eẽ tã ſanctum quod non uiolari:
nihil tã munitũ:quod non expugnari pecunia poſ/
ſit.Aurum ut inquit Oratius:Per medios ire ſateli/
tes.Et perrumpere amat.
Scitum Philippi. Saxa potentius ictu fulmineo.
Philippus macedonũ rex omnia caſtella expugna
ri poſſe dicebat:in quæ modo aſellus onuſtus au/
ro poſſet aſcendere:Ideo ĩperatores boni quod tor/

mentis & machinis expũgnare non poſſunt:uincãt
auro.ſicut philippus urbium portas diffindebat.
Cũ in p̃ſentia mauors fulminet & telũ ſuũ cócu/ Mauors
tiat,ñ nihil uelut ĩ trãſcurſu d̃ rebellica ĩter ſeremus. fulminãt.
Plurimum in bello pollere creduntur militũ co/
pia & uirtus.Ingenia imperatorũ.fortuna p̧ omnia
humana maxime in res bellicas potẽs.qui uero pe/
cunias bellorum neruos eſſe dixerunt oracula cer/ Quæ in
tiora dixiſſe uident̃:Archidamus lacon ſociis per/ bello pol
cunctantibus:q̃tum ſatis foret pecuniarum ad belli leant.
adminiſtrationem reſpódit. ο πολεμοσ ου τετα/
γμενα ζητει hoc eſt bellum ordinata non querit.
Exiſtimat.M.tullius ĩ ſummo imp̃atore quattuor
has res ineſſe oportere.Sciẽtiam rei militaris:uirtu
tem:auctoritatem:felicitatem : Non pauci addunt
quintam ueluti potentiſſimam auri copiam affluẽ
tiorem:ſine quo reliqua manca & mutila eſſe exiſti
mantur : ſine quo preclara non facile geri poſſunt:
Nãq; officiũ boni imperatoris eſt ut quod uiribus Lyſãder.
efficere nó poteſt id auro efficiat:interdum aſtu cal
liditateq; conficiat:imiteturq; Lyſandrũ qui cenſe Vulpina
bat uulpis pellem aſſuendam eſſe quo leonis non pellis aſ/
aſſequeretur:qui dicebat pueros talis eſſe decipien ſuẽda leo
dos:uiros autẽ iure iurãdo.Sed ĩ arcanis ſit & απο ninæ.
ρητοισ quod facturus eſt imperator:Vnde precep/
tum militare traditur a Vegetio. Quid fieri debet
tractato cum multis:quid uero facturus ſis cũ pau/

ciſſimis.uel potius ipſe tecū.hinc laudatus ille Me/
tellus:qui īterrogāti :qd facturus foret reſpondit. ſi
ueſtem hāc mei cōſilii cōſciam eē crederē:eā flāmis
deurerē:hic inter ſigna romana erat minotaurus:
ut quēadmodum ille in ītimo Labyrintho abditus
erat ita ducis conſciliū ſemper deberet eē ſecretum.
Dicere ſolebat Paulus Emilius bonum imperatorē
nunq̄ ſignis collatis decertare oportere niſi ſumma
neceſſitudo aut ſumma ei occaſio data eēt. Milita/
ris ſine duce turba corpus eē crdit̄ ſine ſpiritu: plus
q̄ pollet īterdum bonus īperator q̄ numeroſus exer
citus:Hinc cū Scipio Aemilianus numātinos uer/
tiſſet in fugā/illiq̄ grauiter indignarentur queren/
tes:quid romanos fugiſſent :quos prius totiēs fuga
uiſſent:tūc numantinum quēpiā dixiſſe ferunt.ωσ
τα προβατα ταυτα και νυν εστιν ο δε ποι/
μην αλλοσ.hoc ē oues qdem & nūc eaſdem eē ſed
paſtorē aliū:Vereq̄ proditū eſt tāti eſſe exercitū q̄/
ti impatorem:Ex quo illud Chabriæ dignū ſcitu di
gnūq̄ memoratu eſt:q dicere cōſueuit. οτι φοβερω
τερον εστιν ελαφων στρατοπεδον ηγουμε/
νου λεοντοσ η λεοντων ελαφου.ideſt formidabili/
orem eē ceruo℞ exercitum duce leone: q̄ leonū du/
ce ceruo.Idē dicebat officiū optimi imperatoris eſſe
res hoſtiū & cōſilia optime noſſe.Id aūt fit commo
diſſime p̄ fidiſſimos exploratores:paranť aūt tales
liberalitate & pecunia : quæ uel una uirtus ſæpe uic

Minotaurus īter ſigna.

Exercit9 ſine duce corpus ſine ſpiritu

Oues eædē paſtor alius.

Dictum Chabriæ ſcitiſſimū.

toriā p̄ſtat ex hoſtibus:qua Cæſar dictator milites ſibi reddidit deuotos.fideles.obnoxios. In hæc di/uertiſſe nō fuerit alienū: propter gliſcentes in dies bellorum rumuſculos:quibus Italiā flagraturā ominantur.

Ergo igitur ut ad propoſitū reuertamur:pecunia ī gens generis humani bonum exiſtimat̄: ut inquit Euripides.pecunia in honore.paupertas ꝓbro habe euripides ri cepit:ut Saluſtiꝰ Senecaq; notificāt:Cui diuitiæ ſupſunt huic nihil prorſus deeſſe credit̄.

Et genuſ et formā regina pecunia donat.
Et bene numatum decorat ſuadela uenuſque ut in/qt Oratius.ꝓuerbii quoq; uice illud īuulgatū:Vn/de habeas querit nemo ſed oportet habere.

In decretis canonicis Diſt.quadrageſima ſeptima traditū eſt:quod mēs mortalium ſemꝑ aurū: ſemꝑ Gratius argentum uidet:gratius intuentur aurum q̄ ſolem: aurum q̄ omīs noſtra oratio ad deum aurū querit. ſol.

Huic ſententiæ ſubſcribit illud ſatyrici poetæ memoratiſſimum.

Prima fere uota & cunctis notiſſima templis
Diuitiæ creſcant:ut opes:ut maxima toto Iuuenalis
Noſtra ſit arca foro.

Seneca libro uigeſimo ſecundo epiſtolaꝝ:Admi/rationē inqt parentes auri argētiq; fecerūt:totus populus ī alia diſcors.ī hoc conuenit.hoc ſuſpiciunt. hoc ſuis optāt.hoc dis uelut maximū rerū hūanaꝝ

conſecrant: Deniq; quod optũmũ uideri uolunt ſe/
culum id aureum appellant: Sine me inquit alius
Seculum aureum. uocari peſſimum: ſimul ut diues uocer: An bonus
nemo: an diues omnes querimus, nõ quãr & unde:
quod habeas tantum rogant: ubiq; tanti quiſq;
Peſſĩm9 dũ diues quantum habuit fuit.

Conſimile eſt illud Apuleii ex apologia: tãti re
uera eſtis quantum habetis.

Caligula Romanus imperator exiſtimans aurũ
eſſe ſummum beatitudinis ſuper innumeros aure/
Caligula orum aceruos nudis pedibus ſpatiatus & toto cor/
pore aliquãdiu uolutatus eſt.

Græcus ille Alcmeon: đ quo ſcribit Herodotus:
olim pregrandem tunicam indutus: & calceos latiſ
Alcmeon onuſtus auro. ſimos calceatus. perexit ad theſauros Creſi: Creſo
pmittente. ibiq; in aceruos aureorum ꝓcumbes pri
mum referſit calceos auro: dein omnes ſinus ueſti/
menti: quin etiã Ramẽta auri crinibus implicuit:
os quoq; & manus auro cõpleuit: exiuitq; auro ſuf/
farcinatus non homini ſimilis ſed mõſtro: cuius os
erat turgidum, & cũcta membra auro onuſta.

Interogatus Bias prienenſis quidnam faciens ho/
Reſpõſũ Biantis. mo delectaretur. Lucrans inquit.

Pithius quoq; bithinicus: qui Xerxis temporibus
Hiſtoria Pithii re motior. claruit auri cupidine incenſus: tãq̃ id ſummũ bonũ
foret: omnes ciues in metallis auri fodiẽdis occupa
tos habebat. Idq; unum auri congerendi ſtudium

tãtopere colebat:ut multi ob laboris magnitudinẽ i
terirent. Vnde mulieres agminatim ad Pithei uxo/
rem uenerunt orantes:ut huic malo mederet́ : quæ
illas bono animo eſſe iuſſit:Dein adhibitis artifici/ Solertia
bus panes & edulia omne genus ex auro confici p̃/ feminæ.
cepit:quibus diligenter ſtudioſeq; confectis pitheo
parari cænã poſtulanti auream menſam uxor appo
ni iuſſit:cuius aſpectu delectatus eſt pitheus utpote
mira arte ſingula elaborata conſpiciens:inde aſpec/
tu iã habunde ſatiatus cibũ afferi p̃cipiebat.uerum
uxor cuncta quæ poſtulaſſet ex auro concinnata iu/
bebat apponi:cũq; ille iracũdia p̧citus eſurire ſe uo/ Obſonia
ciferaret́ :neq; aurũ ſe id temporis amplius expoſce ex auro.
re:Tum uero mulier cordata & prudentia pollens:
nullius inquit rei o coniunx præter hãc unam habẽ
dæ facultatẽ prebes:omnis omnium uiroꝝ cura tuo
iuſſu in parando auro uerſatur:iam nemo agros co/
lit.iam omnis ſerendi plãtãdi arboreſ:& totius ruſti
cationis diligentia ĩtercidit:dũ in auro fodiẽdo tuo
iuſſu oẽs ſunt occupati.hac uxoris caſtigatione tam
ſancta:tam uera:non mediocriter cõmotus pitheus
eſt.Fodiẽdi tamen auri negociũ nequaquã penitus
omiſit/tãq̃ in auro ſũma beatitas eẽt collocata: Hic Platanus
eſt ille pitheus:qui platanũ auream Vitẽq; nobilẽ aurea.
illam Dario regi donauit:qui Xerxis copias innu/
merabiles excepit epulo:ſtipendium quoq; quinq;
menſium frumẽtũq; p̧ alẽdo exercitu pollicitus.

Diues ílle apud Oratium ſic infit
Populus me exibilat:at mihi plaudo ipſe domi:
Simul ac nummos cõtemplor in arca.

Verba plinii bracteata.

Penetramus inquit non mínus uere q̃ elegãter Pli-
nius. In terræ uiſcera auri argentiq; uenas & æris ac
plũbi metalla fodiẽtes:gẽmas ẽt & quoſdã paruu-
los querimus lapides ſcrobibus i pfundũ actis: ui-
ſcera eius extrahimus:ut digito geſtet̃ gẽma/quam
petimus:quot manus atterunt̃ ut un9 niteat articu-
lus:Si ulli eẽnt íferi iã pfecto illos auaritiæ:atq; lu-
xuriæ cuniculi refodiſſent.

Diuitias nõ eẽ finem felicitatis.

Verũ eníuero ut tradit Ariſtoteles ipſæ diuitiæ ne
quaq̃ ſunt ipum ſũmũ bonũ:Sũt qdẽ utileſ:expetũ
tur qdẽ pp felicitatẽ:ſed non ſunt ipſa felicitas:quæ
ppter ſe ipſam expetit̃. Quod bonũ ẽ ex malo nõ
fit: diuitiæ aũt fiũt ex malo & iniqtate:ergo nõ bo-
nũ:ex quo illud Hieronymi:Diueſ aut iniquus aut
iniq heres:Et illud euangelicũ. Facite uobis amicos
de mãmona iniqtatis:hoc ẽ ex diuitiis:quæ ex iniq-
tate pueniũt:Præterea nihil phis & potiſſimũ Sene

Diuitiæ cã exitii.

cæ bonũ uidet̃ quo qs & male uti poteſt. Videmus
aũt diuitiis q̃ multi male utant̃ quin ẽt qđ bonũ eſt
noceȓ nõ põt nec debet:Atq uidemus diuitias q̃ plu
rimis fuiſſe exitio & nocuiſſe:unde colligimus diui

tias ꝑ ſummo bono habēdas nō eē: cū ſæpe uertanť ī malū: dētq; peſſū ipm poſſeſſorē: hīc illđ ſatyricū.

Sed plures nimia cōgeſta pecunia cura
Strangulat & cūcta exupans patrimonia cēſus.

Lōgum facerē ſi uellem ī preſentia ꝑcenſere quot uiros diuitiæ īmodicæ ī exitiū ꝑcipitauerint: obuia omnibus ſunt exēpla id genus.

Quicqd aptā moderationē ſupgraditur ut ſcribit Apuleius in magia, oneri potiuſ q̄ uſui exuberat. ex quo ē illud heſiodi. οσω πλεον ημισυ παντοσ. ideſt quāto plus ē dimidiū toto. Plato in. v. de rep. & libro tertio de legibꝫ īterpretať dimidiū eē pluſ toto: quia mediocritas ē utilior ſalubriorq; ipo īmodico & toto: quod ſæpe noxiū eſt atq; peſtiferū. — Heſiod9 Dimidiū plus toto.

Quod in diuitiis nō ſit ſūma felicitas: documēto maxīo euidētiſſimoq; ſunt hoīnes ditiſſimi: quoſ meſtos: anxios: ſollicitos idētidē cōſpicimus: quorū felicitas bracteata. ꝑſonata. ſupparata elegēter a Seneca appellať: quaſi uelamento quodā adumbrata. ut foris & frōte beati uideanť. intus uero & in ſeceſſu animi infelices ac miſeri. — Felicitas ꝑſonata.

Multi quos uulgus ob diuitias felices putat ſæpe dolent ſæpe ſuſpirant: interrogatus Anaxgoras quiſnam eſſet felix: Nemo inquit ex his quos tu felices exiſtimas. — Dictum Anaxagorae.

Socrates apud Platonē interrogatus a Polo felixne ei uidereť archelauſ macedōiæ rex, neſcio eqdē.

An pſarꝝ rex beat⁹ nunq̄.n.apud ipſum fui.Idē negauit magnū perſarum regem ſibi felicē uideri:quia īquit ignoro quo pacto ad eruditionē iuſticiāq; ſe habeat. Virtute.n. non diuitiis felicitatem metiebatᷣ.

Plautus. Odi aurū Ait Plautinus ſenex .odi ego aurū: multa multis ſæpe ſuaſit pperam: Vtinā īquit Plinius noſter poſſet e uita in totum abdicari aurū.ſacra fames.ut celeberrimi auctoreſ dixere.pſciſſum cōuitiis ab optimis qbuſq;.& ad perniciem uitæ repertum.

Crateſ abiecit aurū Apuleius aurū appellat metallum execrādū. Hic haud īmerito Crates thebanus ut ab hiſtoricis pditū ē.& ī decretis canonicis repetitū . magnū pōdus auri abiecit neq; putauit ſe poſſe & uirtutes & diuitias ſimul poſſidere.

Hinc Zeno audito reꝝ ſuaꝝ naufragio:Iubet inquit fortuna me expeditius philoſophari.

Democritus. Democritus quoq; quo magis uacuo aīo ſtudiis litteraꝝ opareᷣ:patrimoniū ſuum priæ donauit.

Et Anaxagoras poſſeſſiones incultas reliquit pluris faciēs doctrinā q̄ diuitias:cuius ē illud ſcitū:Nō eſſem īquit ego ſaluus niſi iſtæ poſſeſſiōes piſſent.

Nulli ſatis. Huc adde:ꝙ nulli mortaliū unq̄ tantū eſt q̄tū cupit:fortuna.n.ut inquit epigrāmatarius poeta:multis nimiū dat:ſatis nulli:quāto diuitior qſq; ē tanto cupidior:qui autē cupit beatus eē nullo modo poteſt:Talis magnas īter opes īopes ē:& cōgeſto paup in auro:ut clariſſimi auctores pdiderūt. Et ut ait

Claudianus. Semp̱ inop̃s quicūq; cupit.

Inops q/cūq; cupit

Et medius fidius ad uiuendum uelut ad natandū is melior:qui onere liberior.

Maiore inquit Seneca tormento pecunia poſſidetur:q̃ querit̃. Præterea nō ualent diuitiæ liberare a morbis:quibus implicati mortales ꝓ ualitudine impēderēt perſicas gazaſ:homo aūt egrotus:quāuis opulentiſſimus potētiſſimuſq; beatus eē non pōt/ cū opus ſit ꝓſperitate ad bene beateq; fruēdū cōportatis diuitiis. Ex qbꝫ oībꝫ euidēter colligimus diuitias non efficere ipſam felicitatē quā querimus: quæq; finis eſt reꝝ oīum expetendarum.

An uirtus ſit effetrix uitæ beatæ.

Seueriſſimi ſanctiſſimiq; philoſophorū ſummū bonū in honeſto hoc eſt in ipſa uirtute poſuerūt exiſtimātes ſolū ſapiētē eē oīa:hic exiit illud oratianū.

Sapiētē eſſe oīa.

Ad ſummam ſapiens uno minor eſt ioue/
Diues.liber.honoratus.pulcher.rex deniq; regum.

Et ꝑfecto uirtus ſicut auctor eſt Seneca in libro ad galionem de uita beata: altum qddā eſt excelſum. & regale inuictum īfatigabile: Virtutē in tēplo īuenies.ī foro in curia pro muris ſtātē.puluerulentā.coloratā calloſas habentē manus. Huic ſentētiæ ſubſcribit Silius a quo uirtus ita deſcribit̃.

Virtus altū qddā.

Silius de uirtute.

Frons hirta nec unquam/cōpoſita mutata coma
Stans uultus & ore
Inceſſuq; uiro propior:letiq; pudoris.

Celſa humeros:niueæ fulgebat ſtamine pallæ.

Dixit Ouidius   Inuia uirtuti nulla eſt uia.

Oratius uirtutem ſic diffinit.

Virtus eſt uitium fugere & ſapientia prima ſtultitia caruiſſe.

Lucilius ſatyræ cõditor uirtutẽ his uerſibꝰ enarrat

Virtus ẽ homini ſcire id quod quæq; habeat res.

Virtꝰ qd ſecũdum lucilium

Virtus ſcire homini rectum utile quid ſit honeſtũ.
Quæ bõa quæ mala:item qd ĩutile turpe ĩhoneſtũ
Virtus querendæ rei finẽ ſcire modumq;.
Virtus diuitiis p̄cium ꝑſoluere poſſe.
Virtus id dare:quod re ipſa debet᷑ honori.
Hoſtẽ eẽ atq; inimicũ hoĩnũ morũq; malorum:
Contra defenſorẽ hominũ morũq; bonorum:
Hos magnifacere: his bene uelle his uiuere amicũ
Cõmoda p̄terea patriæ ſibi prima putare:
Deinde parentũ:tertia iã poſtremaq; noſtra.

Plautus. Poeta comicus in amphitrione ſic inq̄t.

Virtus omnibus rebus anteit ꝓfecto.
Libertas.ſalus.uita.res.parentes.patria & prognati tutant᷑ ſeruant᷑. Virtus oĩa in ſe ſe habet.oĩa adſunt bona quem penes eſt uirtus.

Seneca libro epiſtolaꝝ.ix.ad Luciliũ:

Virtus recta ratio.

Virtus ĩq̄t eſt recta ratio. Auguſtinus ait Virtutem artem eſſe bene uiuendi. Memoratiſſimus ẽ oratianus ille uerſiculus.

Vilius argentum eſt auro:uirtutibus aurum,

Et illе.

Virtus eſt medium uitiorũ & utrinq; reductũm. Oratius.

Autumat. M. Cicero in tuſculanis queſtionibꝯ ad beate uiuendum ſatis poſſe uirtutem: cui aſtipulatᷓ Sillius illo uerſu.

Ipſa quidem uirtus ſibimet pulcherrima merces.

Non ab re fuerit ſubrexere uerſus luculentos: quibus graphice decenterq; deſcribit uirtutẽ Claudianus cum ſic ait.

Ipſa quidẽ uirtus precium ſibi: ſolaq; late
Fortunæ ſecura nitet: nec faſcibus ullis
Erigitᷓ: plauſu ue petit clareſcere uulgi.
Nil opis externæ cupiens: nihil ĩdiga laudis.
Diuitiis animoſa ſuis: ĩmotaq; cunctis
Caſibus ex alta mortalia deſpicit arce.

Virtus a Claudiano celebrata.

Ait Oratius.

Virtus repulſæ neſcia ſordidæ
Intaminatis fulget honoribus.

Certe Pithagoras. Empedocles Democritus. Plato ad hanc uirtutem percipiendam nauigauere: hanc peregrinationibus ſuſceptis ueſtigauere: hanc cum primis predicauere tanquam beatitudinis effectricem.

Contrariorum ut inquiunt philoſophi contraria ſunt cõſequentia: Si uitia efficiunt uitam miſerã cõſequenter uirtutes efficiẽt beatã: ideoq; ſtoici dicũt ſapientem fore beatũ etiã ſi obcecetur, obſurdeſcat.

membris debilitet᷑. doloribus cruciet᷑.

Virtutem ꝑ ſe non ſatis eſſe ad uitã beatã ꝑficiẽdã.

Verum re diligenter ꝑpenſa & penſitata decernimus ĩ uirtute eſſe quidem plurima ad faciendã felicitatem: ſed haud quaq̃ oĩa: Nã felix ut ĩquit Ariſtoteles ĩdiget p̃ter uirtutem bonis corporis atq; fortunæ: ſtoici quidem dicũt ſapientẽ ĩ rota & tormentis cõſtitutũ eſſe beatũ. uel uolentes uel nolentes nihil dicũt: quoꝝ dogma deludit Auguſtinus ĩ. xix. de ci. dei. cum ĩ illis ſit quidam ſuꝑbiæ ſtupor.

Dogma ſtoicoꝝ illuſum.

Theophraſtus: qui ex diuinitate loquẽdi ſibi nomen inuenit: in caliſthene ſuo laudauit hãc ſententiam: uitam regit fortuna non ſapientia.

Indolẽtia Hieronymi.

Indolentia illa Hieronymi non eſt dicenda ſummum bonum: quoniã in ſtultis eſſe poteſt: felicitas aũt cũ ſtulticia non copulat᷑: p̃terea aliud eſt non dolere aliud eſſe ĩ uoluptate felicitateq;. & ut inqt eleganter Seneca Indolentiã nunq̃ bonum dicã quã habet cicada. habet pulex.

Qui uoluptatem cum honeſtate ſummũ bonum eſſe dixerunt hii dixerunt qdem aliqd: ſed nõ oĩa cõplexi ſunt perficientia felicitatem.

Sẽtentia Ariſtotelis de felicitate.

Ariſtoteles philoſophoꝝ ĩclytiſſimus ĩ. x. ethicoꝝ felicitatem eſſe quãdã cõtemplatiuã operationem ſic colligit: Deos omnes maxĩe felices exiſtimãt ac beatos: quas res tribuimus Dis agendas? iuſtas & iniuſtas? Ridiculum id foret ſi cõtractibus & redden

dis depoſitis ſint occupati. At exercent liberalitatē? abſurdum eſt credere illis eſſe nūmos: Dormire illos nō dicendū ut Endymionem cum ſōnus ad dormientes ꝑtineat: Vigilare ergo & uiuere cuncti deū credunt: ergo & oꝑari: ocioſam .n. & īmobilē dicere naturā dei impium ē: quod & Origenes teſtat̃ ī tertio ꝑiarchon. Actiones aūt deo nō dātur ut homini: quidnā itaq; aliud reſtat niſi cōtemplatio: quar̄ dei oꝑatio beatitudine precellenſ cōtemplatiua ſumme felix exiſtet: quæ deo maxīe eſt cognata: Veꝝ indigebit ꝓſperitate corporis & alimētis cum homo ſit. Natura nāq; ipſa nō eſt ad cōtēplādum ſufficiens: ſed & corpus ſanū eſſe oportet: & alimēta reliquumq; famulatum adeſſe: Itaq; uitæ degendæ ratio qeta maxime placuit philoſophis in cōtemplatione & cognitione poſita rerum: quæ quia deorum erat uitæ ſimillima: ſapiente eſt uiſa digniſſima. Ergo igitur ut aliquādo concludamus latiſſimā de felicitate diſputationem recurrendum nobis eſt ad ipſam diſfinitionem: Eſt autem felicitas ut dudum dictum ē plenitudo rerum optādarum: Hæc autem plenitudo conſtat ex triplici genere bonorum . ex bonis aī ex bonis corporis. ex bonis fortunæ: Cumulata hæc bona faciunt abſolutā felicitatem: qđ ut planius & lucidius ꝑcipiat̃: quid ſit ipſe homo: & ex quibꝰ cōſtet querendum eſt.

Origenes

Cōtēplatio eſt felicitas.

Felicitas plenitudo optādorum.

Homo neq; ſolum corpus eſt; neq; anima ſola:

homo ex anima & corpore. Sed ex anima ſimul & corpore compactus eſt: ꝑ/
inde ſummum bonum hominis: quo fit beatus: ex
bonis utriſq; conflatur: Qui uirtutem ſummũ bo/
norum eſſe dixerunt in hoc lapſi ſunt: quod ani/
mum ſolum tuentes corpus omiſerunt: Qui uo/
luptate corporis felicitatem metiuntur animum in/
cultum ac ueluti pediſequum reliquerunt: Qui ue/
ro ex animi & corporis ac fortunæ bonis felicita/
Felicitas ex trinis bonis. tem conſtituerunt: hii ueritatem ipſam propius in/
ſpexerunt: eorumq; ſententia tanquam optima ue/
riſſimaque comprobatur: bona autem animi uirtu
tes ſunt: & hæc longe magis honoranda q̄ corpo/
ris ac fortunæ bona: Anima enim ut inquit ueriſſi/
me Ariſtoteles in ſeptimo politicorum precioſior
eſt corpore & pecuniis. Externa autem gratia ani
mi expetuntur: non autem animus gratia illorũ:
Bõa ani/mi. principatum inter bona animi obtinet prudentia:
quæ eſt cunctarum regina uirtutum ut ait Plato:
hæc circa humana uerſatur. ut docet Ariſtoteles in
Prudẽtia ſexto ethicorum: Vnde Anaxagoram & Thalem
ſapientes fuiſſe dicunt non prudentes: qui propria
commoda ignorarunt: & patrimonia contempſe/
Sapiẽtes nõ prudẽtes. runt. Socrates uirtutes omnes putabat eſſe prudẽ
tias: ceteræ uirtutes ut iuſtitia: quæ lucifero mirabi
lior exiſtimatur: ut fortitudo quæ propria uiri uir
tus eſt. ut temperantia: quæ libidines obfrenat ſa/
tis notæ. & a nobis alio loco fuſius explicatæ: Doc

trinæ & ipſæ multiiugæ inter animi bona memorantur: quibus animus fit θειοτατοσ ideſt diuiniſſimus.

Bona corporis ſunt Validudo .robur . pulchritudo.ſine quibus non poteſt eẽ uera felicitas:ex quo ſatis liquet diuitias nõ eſſe ſummũ felicitatis: cum bonã ualitudinem pſtare non poſſint.meritoq; laudatur illud oratianum. Bona corporis.

Non domus aut fundus non æris aceruus & auri
Egroto domini deduxit corpore febres
Non animo curas.ualeat poſſeſſor oportet
Si comportatis bene rebus cogitat uti. Oratius.

Virtus quoque ſine ualitudine corporis non ſatis fungi officio ſuo poteſt: Animus enim fulturis corporis ſuſtinetur: cum ſit uas & ueluti organon animi ipſum corpus. Dixit Solomon non eſt cenſus ſuper cenſum ſanitatis corporis. Vulgatiſſimus ẽ ille feſtiui poetæ uerſiculus uice prouerbii celebratus. Non eſt uiuere/Sed ualere uita. Corp9 organũ animi.

Apud Platonem in gorgia Cantio conuiualis celebratur:quam cantores in conuiuiis uſurpant ita concinentes: optimum quidem eſſe bene ualere: Secundo loco formoſum eſſe: Tertio habere diuitias bono modo partas. Idem mox paulo nihil inquit ſanitate eſt melius. Hæc.M. Varro primigenia naturæ appellat: Alii prima naturæ. græci τα προταφυσεωσ. De quibus Marc. Cicero Cãtilena cõuiualis Primum bñ ualere Primigenia natur̄

& Aurelius Auguſtinus nõ parũ multa ꝓdiderũt.

Academici & ꝑipatetici :utpote philoſophoꝝ nobiliſſimi ꝓbãt hæc prima naturæ:ĩ quibus numerãt ĩcolumitatem:ualitudinẽ:ſenſus integros : doloris uacuitatẽ:uires:pulchritudinẽ:quoꝝ cõſimilia ſũt ĩ animo. Sine pulchritudine nõ põt eſſe abſoluta felicitas. ideoqꝫ dixit Ariſtoteles ꝙ nõ ſatis idoneus ẽ ad felicitatẽ homo penitus deformis: Eſt.n.forma dei munus:& ut inquit Homerus θεων εϱικυδεα δωϱα Deorũ dona glorioſa nequaꝗ aſpnãda. Verũ ad hãc corporis incolumitatem firmitudinẽqꝫ cuſtodiẽdam:utpote rẽ rerũ oĩum ꝑcioſiſſimã. Inuẽtæ ſunt ĩnumeræ mediciæ:tot Cerata:malagmata :emplaſtra:collyria:antidota:cataplaſmata Excogitata ſunt tot catapocia:tot pharmaca:tot medicatæ potiones inuentæ Cõpoſitões & mixturæ inexplicabiles circũferunť:quin & medicina a rubro mari atqꝫ ex India petitur:ut ita fiat ꝑcioſior:meritoqꝫ ſcripſit Plinius noſter unã hãc artiũ ĩpatoribus quoqꝫ ĩpare: nullãqꝫ eſſe medicina fructuoſiorem.

Pulchritudo dei donum

Malagmata. Catapocia.

Nulla arſ medicina fructuoſior.

Verũ ſcito plus quotidianas exercitationes ad ſanitatem ꝓdeſſe:ꝗ medicos ꝗ medicinã:exercitatiõe enĩ ut ait Fabius Quintilianus cũcta conualeſcũt: Sine qua ut inqt Galenus ĩpoſſibile eſt hominẽ ſanitate ꝓſperrima diu frui : & ut auctor eſt Auicẽna ad ſanitatis cõſeruationẽ plurimũ põt polletqꝫ exercitatio:cuius multæ ſunt ſpecies.

Exercitatio.

Auicẽna.

Galenus exercitationem paruæ pilæ reliquis ante/
ponit Cómode etiã exercẽt ut docet Cornelius Cel
ſus curſus :ambulatio: & clara lectio:qua nos pro/
pe peculiariter utimur:quotidie publicis lectionibꝯ
cótẽtiſſime boãtes:& rauí exerta uoce repugnãtes.

Plato & Ariſtoteles gymnaſticã cũ primis ꝓbãt:q̃
uires augeſcunt:& ſanitas inoffenſa cuſtodit᷑. ꝑci/
pit Ariſtoteles in octauo politicorum Adoleſcẽtes
gymnaſticæ & ped otriuicæ eẽ tradẽdos: Vbi pedo/
triuica:ut hoc quoqꝫ in tranſcurſu declaremus ſigni
ficat᷑ exercitatio ꝑtinẽs ad doctorẽ pedotriuẽ:ẽ aũt
pedotriueſ ut docet Plato ĩ libro đ philoſophia exer
citationis magiſter: cuius officiũ ẽ ut idẽ tradit ĩ gor
gi:a corpora hominũ formoſa robuſtaqꝫ efficere.idẽ
Plato adeo gymnaſticã probauit:ut libro de repub.
quinto feminas gymnaſtica exercendas eẽ cenſue/
rit:qui libro ſeptimo de legibus gymnaſticæ noĩe
exercitationes oẽs bellicas cõtineri docet: eãqꝫ diui
dit in ſaltationẽ & luctationẽ.priſci pentathlon no
minauerunt Genus exercitatiõis his quinqꝫ artibuſ
cóſtãs.iactu diſci.curſu.ſaltu.iaculatiõe.& luctatio
ne:id latini q̃nquertiũ uocãt: V nde athletæ ipĩ quí/
quertiões dicti: pãcratiaſtẽ quoqꝫ appellauerũt eũ:
q in oĩ gymnaſtica exercitatiõe pugnaret & uíceret:
& pãcratium dixerũt ipm multiforme certamen de
quo ita propertius.

Et patitur duro uulnera pancratio.

Galenus.
Celſus
Clara lec
tio noſtra
exercita/
tio.
Gynaſti
ca Pedo/
triuica pe
dotriues
qui.
Plato pro
bat gym/
naſticam
Pẽtathlõ
quíquer/
tiũ
Pãcratia/
ſtes.
Pãcratiũ

Pancratii meminit iuriſcõſultus titulo ad legẽ aqui liã his uerbis: Si quis ĩ colluctatiõe uel in pancratio uel pugile: dũ inter ſe exercent̃ alius aliũ occiderit. quo ĩ loco mera deliramẽta uigilãs ſõniauit acurſi/us De pãcratio copioſius fuſiuſq; a nobis ſcriptum eſt in cõmentariis propertianis.

Ergo igit̃ ad bõa corporis cuſtodiẽda utemũr exer/citatiõe: quæ ut ait Cornelius Celſus prima corpo ris curatio ẽ: debetq; ſemp̱ anteceder̃ cibũ ĩ eo q̱ be/ne cõcoxit/amplior: ĩ eo qui mĩuſ cõcoxit remiſſior. Validudinẽ quoq; durabilẽ p̃ſtat ipſa frugalitas & uictus parſimonia: Simplex. n. cibus homini utiliſſimus: E cõtrario aceruatio ſaporũ peſtifera & cõdi/menta p̱nitioſiora. Hippocrates ĩ libro de flatibus malã dietã uocat: quæ cõſit ex pluribꝫ cibariis mul/tiformiq; alimõia: Nã ut ĩquit decenter & frugali/ter Oratius. Simul aſſis

Simplex cibꝫ ſalu/berrimus

Hippo/crates.

Verſus memoria digni.

Miſcueris elixa: ſimul cõchilia turdis:
Dulcia ſe in bilem uertent: ſtomachoq; tumultum
Lenta feret pituita.

Bona for/tunæ.

Bõa externa: quæ uocãt: ut ſunt diuitiæ/& hono/res: quæ uitã beatiſſimã p̱ficere exiſtimãtur: in ma/nu ſunt ac poteſtate fortunæ: hæc toto mũdo: ut in/quit elegãter Plinius & locis oĩbꝫ oĩbuſq; horis om niũ uocibꝫ ſola inuocat̃ & una noĩat̃: una accuſat̃: una agit̃ rea: una cogitat̃: ſola laudat̃: ſola arguit̃: & cũ cõuitiis colit̃: uolubiliſq; a pleriſq;: & ceca etiã

Scitu di/gnum de fortuna.

exiſtimat̃: Vaga: incõſtãs: incerta: uaria: ĩdignoꝝꝗ
fautrix: huic oĩa expẽſa: huic oĩa ferunt̃ accepta: &
tota rõne mortaliũ ſola utrãq; paginã facit. Hãc ſor
tunã deã: q̃ renuente nihil ſecundũ mortalibꝰ cõtin
gere põt: Vario ritu multiiugis noĩbꝰ totus uenerat̃
orbis: Alii Rhãnuſiã alii nemeſim: Nortiã alii: Sor Rhãnu-
tẽ alii nuncupãt: Tychen græcia oĩs appellat. ſia.

A fortuna fortunatos dicimus felices: quaſi fortu Nortia
næ alũnos aut filios: cui tantum tribuere ueteres ro- Tiche.
mani: ut ſexcẽtis tẽplis totidẽq; cognomẽtis fortu- Nomina
nã uenerarent̃: Nãq; romæ colebat̃ fortuna cogno fortunæ
mento primigenia. Viſcata. Puſilla. Fortis. Maſcu- cõpluria.
la. Conuertens. Bene ſperans. Virgo barbata: Si-
cuti Plutarchus docet in problematis & in libro.
περι τυσ τυχησ των ρωμεων ideſt de fortu- Plutar-
na Romanorum: Hinc Theophraſtus ſcripſit in chus de
ſuo Caliſtene. Vitam regit fortuna non ſapientia. fortuna.
Plautus quoque ſic ait in pſeudolo: Centum doc
torum hominum conſilia hæc deuincit dea fortu-
na: atque hoc uerum eſt: perinde ut quiſque for-
tuna utitur: ita precellet atque exinde ſapere eum
omnes dicimus. Magnam inquit. M. Tullius eſ-
ſe fortunæ uim in utranque partem quis neſciat?
Nam & cum proſpero flatu eius utimur ad exi- Simula-
tus perueniemus optatos: & cum reflauerit affli- chꝝ fortu
gimur. Simulachrum fortunæ cum copia & gu- næ.
bernaculo deformant. Vt auctor eſt Lactantius Lactãtiꝰ

libro tertio diuinaꝝ iſtitutionũ:tã̄q: & hæc opes tri-
buat.& hũanaꝝ reꝝ regimẽ obtĩeat:cui opiniõi Vir-
gilius quoq; ſubſcribit:q fortunã oĩpotẽtẽ uocat:et
Saluſtius Criſpus cũ ait:ꝑfecto fortũa ĩ oĩ re dñat̃.
hæc dea ut ĩqt Oratius pollẽs eſt.uel ĩmo tollere de
gradu mortale corpuſ:Vel ſupbos uertere funeribꝫ
triumphos.& ut ait Ouidius.

Nempe dat & quodcũq; libet fortuna rapitq;.

Tãta deniq; eſt uis atq; potẽtia fortunæ:ut ei locũ ĩ
cælo quoq; fecerit:qntus.n.ab horoſcopo locus Ap
pellat̃ bona fortuna ut docet Iulius firmicus ĩ ſecũ-
do matheſeos:græco uocabulo:Agathotychen nũ-
cupãt:q̃ maxĩa ſocietate cũ horoſcopo iũgit̃: qa de
trigono ab horoſcopo uĩ.ſext9:uero loc9 mala for-
tũa noĩat̃:qa nulla cũ horoſcopo ſocietate cõiũgit̃.

Agathotyche. *Mala fortuna.*

Ergo igit̃ cũ ſint tria genera bonoꝝ:Animi:corpo
ris:atq; Fortunæ:Hæc ut ait Ariſtoteles in ſeptimo
politicoꝝ oportet adeſſe felici:Felicitas.n.& uita be
ata cumulat̃ ex cumulo plenitudĩeq; iſtoꝝ bonoꝝ:
q̃ q̃to fuerit cumulatiora:tãto fiet homo beatior: &
ita erit uita beata beatior beatiſſima ſecũdũ acade-
micos:Stoici uero hos gradus excludũt: apd̃ quos
nihil ẽ rectiuſ recto.nihil beatius beato. Bõa aũt aĩ
haud dubie cẽſemus reliqs anteponẽda:ꝑbamus li
brã illã Critolai:q cũ ĩ alterã lãcẽ aĩ bõa ĩpõat ĩ alte-
rã corporis & externa:tãtũ ꝑpẽdere illã bonoꝝ ani
mi lãcẽ putat:ut terrã & maria deprimat.

Libra critolai.

Supeſt ut ueſtigemus exẽplis an ĩ ullo mortaliũ cumulata fuerĩt ſimul hæc oĩa bona: ut merito fœlix & eẽ & dici meruerit. Lucius me tellus põtifex. Conſul. dictator. magiſter equitũ: q primus elephãtos primo bello pũico duxit ĩ triũphũ: decẽ maxĩas res optimaſq; cõſumaſſe fert̃: Fuit. n. primari⁹ bellator. optimus orator. fortiſſim⁹ ĩpator: Auſpicio ſuo maximas res geri uoluit/maxĩo honore uti/ſũma ſapiẽtia eẽ/ſũmus ſenator haberi/pecuniã magnã bono mõ ĩuenire/multos liberos relinquere/& clariſſim⁹ ĩ ciuitate eẽ. Sed q̃uiſ hæc oĩa illi uni cõtigerĩt nec ulli alii poſt urbẽ cõditã: felix tñ dici nõ debet: ſiqdẽ is Metellus orbã lumĩb⁹ exegit ſenectã. Amiſſis ĩcẽdio: cũ Palladiũ raperet ex tẽplo deæ ueſtæ. Huius quoq; nepos ĩter rara felicitatis humanæ exẽpla numerat̃: Nã p̃ter honores ãpliſſimos cognomẽ quoq; macedonici a quattuor filiis illatus ẽ rogo: uno p̃tore tribus cõſularib⁹: duob⁹ triũphalib⁹: uno cẽſorio: quæ ſingula paucis cõtigere: Unde a. M. Tullio dictũ ẽ. ueluti puerbialiter: Metelli ſperat ſibi qſq; fortunã. Sed qs hũc iure felicẽ dixerit? cũ piclitat⁹ ſit ad libidinẽ inimici Catinii Labeõis tri. pl. a quo ĩ ipſo dignitatis ſuæ flore ad tarpeiũ ſaxũ rapt⁹ ẽ ut p̃cipitaret̃: faucibuſq; ĩtortis & exp̃ſſo p os ſanguĩe Egre alterius tribuni ĩterceſſiõe à limĩe ipſo mortis reuocatus: Alieno beneficio poſtea uixit.

Diuũ quoq; Auguſtũ uniuerſa mortalitas ĩ hac fe

Exẽpla feliciũ ĩſignia.

Felicitas metelli.

Infortunium metelli.

Alterius metelli p̃ſperitas.

Calamitas metelli.

An auguſtus felix

licitatis cēſura nūcupat:q cū Caiū ex filia nepotē in armeniā mitteret:optabat a diis ímortalibus:ut illū Pōpeii beniuolētia:Alexādri magni audacia:et ſua ipſius fortuna ſubſequeret.Sed ſi diligēter eſtimētur cūcta nō pauciora ífortunitatis:q̄ beatitatis documēta í eo repient: Inter quæ cū primis numerari poſſunt hæc:Repulſa í magiſterio equitū apd' auūculū Cæſarē.triduana egroti latebra í palude philipenſi p̄lio.Et ut fatent Agrippa & Mecenas aq̄ ſubter cutē fuſa turgida latera.Naufragia ſicula.Ruinæ pōtis.tot ſeditōes militū.tot ancipites morbi corporis.Vulgatiſſima Iuliarū filiæ neptiſq; adulteria aliaq; nō pauca ífortunia:Ex q̄bꝰ fit ut infelix quidem dici nō debeat/felix tamen eſſe non poſſit.

Exēplū Creſi & Solonis.

In hac felicitatis reputatiōe ſubit íclytū Creſi Lydorū regis exēplū:q cū theſauris opibuſq; luculētiſſimus:& oībꝰ fortūæ bōis exuberaret/ſe oīum mortaliū beatiſſimū eſſe exiſtimabat.ad quē cū ꝑueniſſet Solon athenienſis unus ex ſeptē Græciæ ſapientibus:hoſpitaliterq; í regiā except9/iuſſu creſi a miniſtris circūductus ē circa theſauros oīaq;:quæ mortales perīde ac beatiſſima admirant:Poſt hæc Creſus Solonē ſciſcitat ecquē uiderit iā oīum beatiſſimū ſperās uidelicet ſe íter hoīnes beatiſſimū eē iſta ꝑcontabat.tūc Solon utpote p̄hus ab oī aſſentatione ſequeſtratus reſpōdit ſe uidiſſe beatiſſimū Tellū atheniēſem:qd' illi í patria bene íſtituta filii erāt ho/

Telluſ beatiſſimus

neſti & boni:eoꝝq; ſingulis liberi: hiq; oēs ſupſtites:Et cū hoc uitæ:quātū in nobis ſitū ē:bene traduxiſſet:obitus ſplēdidiſſimus cōtigerat:ſiqdē p̄lio uiriliter dimicās hoſte ī fugā uerſo pulcherrimā oppetierat mortē:quē athenienſes ī eo quo occubuerat loco publice humauerūt magnificeq; honorauerūt.

Iteꝝ Creſus īterrogat quēnā ſecūdū a Tello uidiſſet putās haud dubie ſcđas ſe beatitatis ꝑtes eſſe laturꝝ. tūc Solon Cleobē īqt & Bithonē beatiſſimos uidi: qbꝰ genus argiuū erat & uictꝰ ſuppeditabat.ad hæc corporis robur excellēs:ut ī certamībꝰ pariter ambo uictores extiterīt:pietate quoq; ī matrē memorabiles:Nā cū dies feſtus Iunonis apđ argiuos eēt:oporteretq; oīno matrē eoꝝ utpote ſacerdotē ad ſolēne & ſtatutū ſacrificiū curru uehi ab oppido ad fanum ſtadia circiter quinq; ac quadraginta:morarenturq; iumenta:tūc iuuenes hi iugū ſubeuntes boum uice plauſtrum pertraxerunt:& ita mater ſacerdos aduecta ad delubrū iunonis ē curru a filiis ducto:quæ p̄cata deā dicit̄:ut Cleobi & Bithoni filiis ſuis daret id quod optimum hoīni dari poſſet a deo:poſt hāc p̄cationem ubi ſacrificarunt epulati cū matre ſomno ſe dederunt:nec amplius ſunt excitati: ſed in ipſo delubro quieſcentes mane inuenti ſunt mortui: quorum ſtatuas tanquam uirorum : qui optimi extitiſſent:Argiui apud delphos collocarūt.& his quidem Solon ſecūdas beatitudinis partes tribuebat:

Cleobis Bithon ī numero beatorū.

Iumentorū uicarii

Mors cleobis & bithonis.

nemo beatus ante obitum.

creſus exut⁹ regno & captus

ex quo Creſus cõturbat⁹ iqt o hoſpes athenieñſis a/
deo ne tibi ꝓ nihilo cõtẽnit̃ nr̃a felicitas: ut ne pri/
uatis q̃dẽ uiris nos eq̃pãdos ducas? tũc Solon nemi
nẽ an̄ obitũ appellãdũ eẽ beatũ grauiter ac copioſe
eẽ diſſeruit. aſſeruitq; hoĩem eẽ calamitoſũ: Cũ nul
lus hũanæ uitæ dies rẽ ꝑſus talẽ q̃lẽ alius afferat: et
ĩ diurno tẽpe multa uideãt̃: q̃ nemo uellet uider̃: et
multa tolerẽt̃: quæ nolit q̃ſpiã tolerare. Sẽtẽtiã So
lonis fuiſſe ueriſſimã ipſius Creſi exitus cõproba/
uit: q̃ haud ita multo poſt magno ĩpio ſpoliatus & a
Cyro captus/ ſup ĩgentẽ pyrã impoſitus/ uĩctus cõ/
pedibꝫ ẽ: ut uiuus cõcremaret̃: Cui ĩ tãta calamitate
poſito ueniſſe ĩ mẽtẽ Solonis ferũt: q̃d ſibi ab eo olĩ
dictũ foret/ ex uiuẽtibꝫ beatũ eẽ neminẽ: tũc creſus
ĩgemiſcẽs ter ſolonẽ noĩaſſe ſublatiſſima uoce ꝑdi/
tur. Admiratus ob hoc Cyrus iuſſit ĩterpretes pcũc/
tari: q̃ſnã hoĩnũ aut deoꝝ is eẽt Solon: quẽ ĩ dubiis
caſibꝫ ſolũ ĩploraret: At creſus nihil diſſimulãs cũc/
ta: quæ a Solone audiuerat renarrauit: q̃ ubi ad Cy/
rũ plata ſunt: tũc rex ille utpote q̃ ſapiẽtior eẽt q̃ Cre
ſus: & Solonis oraculũ ex p̃ſentib⁹ exẽplis cõproba
tũ eẽ cõſpiceret: nõ ſolũ creſum miſſum fecit: ſed ſũ
mo ẽt honor̃ quoad uixit apd̃ ſe habuit: ex quo ui/
ſus ẽ Solon eadẽ orõne alteꝝ ſeruaſſe ex regibꝫ/ Al
terũ cautiorẽ prudẽtiorẽq; reddidiſſe. Auctores He
rodotus/ Plutarchus. M. Cicero. & ceteri ob hoc di/
xit poeta ſatyricus.

Et Creſum: quem uox iuſti facunda Solonis Iuuenaliſ
Reſpicere extremæ iuſſit ſpacia ultima uitæ.
Hinc exiit illud Naſonis: Ouidius.
Sed ſcilicet ultima ſemper Expectanda dies hoīni
eſt: diciq; beatus
Ante obitum nemo ſupremaq; funera debet.
Ariſtoteles tamen huic Solonis ſentētiæ alacriter reclamat ac refragat̃: q ait ī primo ethicoꝝ. beatos dici uiuentes: cum felicitas operatio ſit.

Cæterū ſi uerū facere iudiciū uolumus ac repudiata oī fortunæ ābitiōe decernere: mortaliū nemo ē felix: Abūde igit̃ atq; īdulgenter fortuna decidit̃ cū eo: q iure dici nō ī felix pōt. qppe ut oīa bōa affatim ſuggerant̃ certe ne laſſeſcat fortuna metus ē: quo ſemel recepto ſolida felicitas eē ñ pōt: meritoq; Chryſippus laudare ſolebat Euripideum carmen illud. Nemo felix.

Nemo mortalis ē: quē nō attigat dolor morbuſq;.
Et ut īqt uериſſime Plinius: q̄ multos accepta afflixere īpia: q̄ multos bōa pdidere & ultimis merſeř ſuppliciis: Ita ē pfecto. alius de alio iudicat dies: & tñ ſupremus de oībus: ideoq; nulli credendū ē. qd qđ incertū ac fragile ē hoc munus naturæ: qcqd datur nobis. qd qđ extimatiōe nocturnæ qetis dimidio qſq; ſpatio uitæ ſuæ uiuit: pars æqua morti ſimilis exigitur. Nec reputant̃ īfantiæ āni: q ſenſu carent: nec ſenectæ ī penā uiuacis. Adde tot piculoꝝ genera. tot morbos, tot metus, tot curas, totiens iuocatā mortē;

Carmen Euripidiſ

Supmus dies iudicat đ oībꝫ

ut nullũ frequẽti9 ſit uotũ. Natura uero nihil hoīni bus breuitate uitæ pſtitit melius: hebeſcũt ſenio ſenſus: mẽbra torquẽt̃: pmorit̃ uiſus / auditus / īceſſus / dẽtes ẽt / ac ciboꝝ īſtrumẽta labaſcũt. Et tñ uitæ hoc tẽpus ānumerat̃. ergo p miraculo Et id ſolitariũ reperit̃ exẽplũ: Xenophilũ muſicũ centũ & qnq; ānis uixiſſe ſine ullo corporis īcõmodo: Itaq; cẽſeo optādũ eſſe orādũq; ab ultramũdano deo: ut quoniā nemo mortaliũ felix ē; ita nos foueat ne īfelices dici iure poſſimus.

Hebetāt̃ ſenio ſenſus.

Xenophilus ſaniſſimus

Sed iā cõplicāda ſunt uela: ac inhibẽdi remi: & receptui canẽdũ ē. Audiſtis pauca quædā Viri ſplendidiſſimi opinor nõ īgrata ſup felicitate. plura ſcio dici potuiſſe & copiſius & elegātius: ſed parcẽdũ fuit auriũ faſtidio: In hac enarratiõe mõſtrauimus inter cetera quoſdā ſenſiſſe illos eē felices: q ocio ruſticano fruerẽt̃. quo circa: ut ex aliq̃ pte pticipes huiuſce felicitatis efficiamur: Enarrabim9 publico gymnaſio Virgilium & Columellā duos agricolatiõis cõditores luculentiſſimos: Alteꝝ uerſu: Alteꝝ pedeſtri orõne rẽ ruſticā elegāter & graphice explicātes: Nos uero p uirili pte dabimus opā ut lectiones noſtræ dapibꝫ ruſticanis / & urbanis iuxta cõditæ ſint: hoc ē utilitate & uoluptate ſaturos rddāt auditores. Videor meo iure inſtitutoq; ppe ſolemni facturus: ſi orationem uerſiculis cluſero.

Diſtichon ad auditores extẽporaliter effuſum.

Felix cui cõſtant bona corporis & bona mentis
Nec non fortunæ munera parca deæ.

Endecaſyllabon ad Illuſtriſſimũ Ioãnẽ Bẽtiuolũ.

Felix o nimis & beate princeps.
Cuius preſidio eſt beata felix
Pollens Felſina:nos ſumus quieti.
Hoc pro te ſuperos libens precabor:
Vt donent tibi neſtoris ſenectam:
Auguſti decus:& uicem metelli.
Sit natis quoq; fauſtitas parẽtis:
Pro me hoc debeo te rogarẽ princeps
Vt molli foueas pium clientem
Afflatu niueæ beatitatis.

Eiuſdẽ endecaſyllabõ ad Germaniã

O Germania muneris repertrix:
Quo nil utilius dedit uetuſtas:
Libros ſcribere quæ doces premendo.
Felix frugibus: inclyta & metallis.
Et diues pecoris: feraxq; gemmæ.
Quod gleſſum uocitant tui parentes:
Electrum attica: Succinum latini.
Pollens principibus:potẽs uirorum:
Qui glaucis oculis Comaq; flaua:

Grandes corpore:ſpiritu feroces:
Septi robore:prodigique uitæ
Hoſtes aggrediuntur & laceſſunt.
O germania glorioſa ſalue:
Tu uaſa ex oricalcho:& apparatum
Menſarum nitidum ære : machinaſq;
Ad noſ belligeras ſubinde mittis.
Abs te turba uenit ſcholaſticorum:
Hoc qui gymnaſiũ excolunt opimãt:
Iam doctum & latialiter ſonantes
Tris nuper quoq; reguloſ badenſes
Lautos magnificos probos dediſti.
Inter quos Iacobus eniteſcit:
Lingua dexteritate comitate
Cultu:mundiciis:nitore.uictu.
Clarus.munificus.potens.diſertus.
Splendorq; & columen ſcholaſticorũ
At Germania præpotens alumnos
Ad nos conſimiles ſubinde mitte.

F I N I S.

Impreſſum Bononiæ a Benedicto Hectoris Dili genter & emẽdate Anno Salutis Milleſimo unde/ quingẽteſimo. Idibus Aprilis. Illuſ. Io. Bentiuo. ii. Reip. Bononienſis habenas feliciter moderante.

Regeſtum huius opis. a .iiii. b .iiii. c. iiii. d .ii.

Ex. completo, com 28 fls.